

KARIAVIS

LIETUVOS KARIUOMENES LAIKRAŠTIS = EINA TRIS KARTUS PER SAVAITĘ

Pavyzdinga tvarka turi vyrauti mūsų krašte

Respublikos Prezidentas Antanas Smetona prezidentūros sodelyje spalio 11 d. susirinkusioms organizacijoms pasakė tokią kalbą:

Aš reiškiu daug ir gilios padėkos Šaulių Sąjungos vadui, Šaulių Sąjungai, studentams, moksleiviams ir visiems, kurie čionai yra atvykę. Reiškiu gilios padėkos istoringai Lietuvai proga, kai yra atgautas Vilnius su Vilniaus kraštu. Mes gauname ribas su mums drauginga valstybe Sovietų Rusija, tokias ribas, kokias šiandien mums galima gauti. Su mūsų didžiuoju kaimynu santykiai visą laiką buvo draugingi, yra draugingi ir turi būti ateityje draugingi, nes kaimyninio sugyvenimo ryšiai mus glaudžia arčiau. Turime ribas savo krašto ir turime jas ginti visu, kuo mes galime. Mes vieni esame per maži ir per silpni, kad dideliame sukuryje, kuris galėtų iškilti, galėtume tai pasiekti.

Vilniaus atgavimas yra didelis džiaugsmas mūsų tautai. Tatai matyti iš jūsų veidų, iš jūsų džiūgavimų. Bet nepamirškime vieno visų svarbiausio dalyko, kad mes į Vilnių ne tik teisės turime ir turime jas atgauti, bet mes Vilniuje turime daug, be galo daug pareigų. Dėl to, pasidžiaugę, pareiškę savo džiaugsmo jausmus, mes vėl grįšime į paprastą gyvenimą labai rimti, susimąstę, kaip mes geriau atliktume tas pareigas, kurias mums uždeda Vilniaus žemė ir Vilniaus miestas. Aš ne kiek neabejoju, kad jūs ir visa mūsų tauta moka džiaugtis, giliai susimąstyti ir mo-

ka atlikti tas pareigas, kurių iš jų reikalauja Tėvynė. Visų pirma tvarka, pavyzdinga tvarka turi vyrauti mūsų krašte šiuo rimtu momentu, kada pasaulyje karo griaustinis griaudžia, reikia ypatingai glaudžiai telktis apie savo krašto vadovybę. Tasai kraštas, kuris turi stiprią vadovybę, turi susiklausymą savo tautoje ir visuomenėje, yra tvirtas. O mes norime būti tvirti.

Taiigi, dar kartą aš jums dėkodamas, kad atėjote į mane, į prezidentūrą, kur susirinkę vyriausybės nariai, atėjote pasveikinti, noriu palinkėti jums rimtą susitelkimą ir rimtą susirūpinimą Vilniaus būkle ir Vilniaus buitimi. Kiekviena teisė, o ypatingai ši didelė teisė, mūsų įgyta, reikalauja iš mūsų ir pareigų išpildymo. Ta pareiga bus visiems atjausti nukamuotą Vilniaus krašto gyvenimą ir jam padėti ne tiek žodžiais, kiek savo darbu ir aukomis. Šitas darbas ir tos aukos turės būti dedamos ant mūsų visų pečių nuo mažo ligi didžio, nuo neturtingo ligi turtingiausio, visi, kiek galėdami, turės pakelti šitą našta, kuri įvairiomis pareigomis pasireiškia. Tuo tarpu aš su jumis atsisveikinu ir palinkėsiu jums, kad kiekvienas būtų pareigingas, kiekvienas atsimintų savo priedermę, dirbant kasdieninį darbą, visuomet atsiminti, kaip mes Vilnių galime sukultūrinti, duoti geresnį gyvenimą jam. Tai yra tikriausias laidas, kad jis greičiau sutaps su Kaunu ir, įsiterpęs vison Lietuvon, klestės ir dirbs, pagarbos keliais eis, kaip ir visas mūsų kraštas.

Džiaugsmas ir realybė

... Vilnius mūsų!.. Žygin į senąją Gedimino sostinę! Į Vilnių, į Vilnių, tą mylimą šalį!... — Didingas aidas ir gaivališkas, tik lietuviui tesuprantamas džiaugsmas milžiniška banga nuvilnijo per visą rudens nuotaikų ir neramių rūpesčių persunktą Lietuvos žemę. Vargu galėtume rasti bent vieną lietuvių, čia Tėvynėje ar likimo nublokštą į tolimus kraštus, kurio širdin staiga nebūtų žaibiškai trenkęs tas per ilgą ištisų dešimtmečių virtinę išsvajotas ir puoselėtas šūkis: „Vilnius Lietuvos sostinė! Vilnius jau mūsų!“

Giedriai nušvitusiais veidais šiandien be žodžių tą tyrąjį ir kilnų džiaugsmą skelbia kiekvienas bent kiek

susipratęs lietuvis, kuriam pavergtojo Vilniaus prisiminimas visais ilgos okupacijos metais skaudino ir gėlė širdį. Ūkininkas, darbininkas ir valdininkas, vargšas ir pasiturintis, kaimietis ir miesto gyventojas, — realaus džiaugsmo apimtas dar lyg ir kažkaip negali apsiprasti su ta laiminga mintimi, kad Vilnius ir jo žemių dalis jau yra neatskiriama visos Tėvynės dalimi, kad to krašto žmonės yra laisvi Lietuvos piliečiai, kartais net jo artimieji, giminės ar pažįstami.

Šio istorinio momento akivaizdoje nemažesnę džiaugsmą, tiesos laimėjimą ir savo garbingos paskirties prasmingumą ryškiai ir giliai jaučia kiekvienas

Lietuvos karys. Kiekvienas, su ginklu budis tikrosios karo tarnybos eilėse ar papildas didžiulę mūsų atsargos vyrų kariuomenę, kuri nepastebimai aprėpia visą kraštą.

Giliu patriotizmu persunkta ir Vilniaus grįžimo viltimi gaivinama, Lietuvos kariuomenė visais sunkiais ir džiaugsmingais tautos išgyvenimų momentais rodė savo ryžtumą, vieningą krašto saugumo rūpesčių supratimą ir jautriai išgyveno visus istorinius mūsų Tėvynės įvykius. Tik klastingai grobiamą Vilnių 1920 m. apleidžią mūsų kariai karčiausiai pergyveno tą netiesos laimėjimo žygį visu skaudžiu realumu. Bet ir tada jie, atsigręždami į tolumoj svetimiesiems galingesniems okupantams paliekamą Vilnių, ryžtingai savo širdyse šaukė: „Mes dar grįšime ir jau niekuomet iš čia nesitrauksime!“ Ne vienas iš anų dienų kovotojų iki šiol jaunesniems kariams primindavo tas skaudžias mūsų tautai ir mūsų kariuomenei valandas, auklėdami ir uždegdami jaunesniųjų brolių ryžtumą ir kantrumą toje istorinėje kovoje dėl savo istorinės sostinės.

Taigi galima suprasti tą gilų, sąmoningą džiaugsmą, tą tiesos laimėjimo triumfą, kuris šiandien kaitriai įsiliepsnojo kiekvieno kario širdyje. Šiandien, kada mes stovime didingo Vilniaus žygio istorinėse išvakarėse. Juk ne kas kitas, o tik mūsų karių pulkai po dienos kitos pirmieji tirštomis voromis žengs į senąjį Gedimino miestą, kurio skaudus apleidimo prisiminimas 1920 m. spalio 9 d. taip giliai tebestovi daugelio ano meto dalyvių širdyse, jausmuose ir protuose.

Taigi, lengvai galima suprasti, kad jeigu kiekvienas tautietis, tai juo labiau kiekvienas karys giliai pergyvena šį istorinį Vilniaus grįžimo momentą, šį tikrąjį visos mūsų tautos džiaugsmą. Tačiau gyvenimas taip tvarkosi, kad kiekvieną džiaugsmą, kiekvieną laimėjimą seka ir Gilesnis susikaupimas, tolimesnis susirūpinimas ir realus naujos būsenos įvertinimas. Visa tai kiekvienam žmogui suprantama ir natūralu.

Tačiau šis realumo supratimas turi būti kuo daugiau skatinantis, kuriantis ir didinantis visų mūsų ryžtumą, kad tas didysis tautos džiaugsmas būtų realiai įvertintas ir panaudotas nelengviems ateities uždaviniams. Tas realus naujų aplinkybių vertinimas, anaipol, neturi pavirsti bet kuriuo perdidelio susirūpinimo ženklu, mažinančiu visos tautos džiaugsmą, entuziazmą, kuris ir veda prie galutinio realiojo laimėjimo ir sėkmingo naujų sunkumų nugalėjimo. Bet kuris pesimistas, per daug sielvartaujantis dėl naujų uždavinių ir sunkumų, turėtų prisiminti 1918—1920 m. Visi anų istorinių dienų kovotojai ir laisvosios Lietuvos kėlėjai juk negalvojo, kad vargu ar verta kurti iš nieko nepriklausomą valstybę, kai tuo tarpū beveik nieko nebuvo, o pačiam kraštui jau gresė iš visur plūstančių svetimųjų pavojus. Jeigu sunkumų, vargo ir pasiaukojimo netrūko to meto kiekvienam bent kiek sąmoningesniam lietuviui, tai ar gali kas mėginti suraukti savo veidą ir mėginti „filosofuoti“ savo neryžtingumą šiandien, po dvidešimties laisvo, nepriklausomo gyvenimo metų. Tiesa, kaip anomis sunkiomis atgyjančiais Lietuvai dienomis, nekalbant jau apie tikruosius mūsų vidaus priešus, atsirasdavo beviltiškųjų pesimistų, kūrybinio darbo ir išganingojo entuziazmo stabdžiai, — taip ir šiandien gali atsirasti vienas kitas pasigailėjimo vertas niurna, kuris savo skleidžiamais pesimizmo garais irgi šiek tiek gadins tiesos laimėjimu ir didžiausiu tautos džiaugsmu persunktą mūsų gimtosios žemės atmosferą.

Taigi šiuo istoriniu mūsų tautai momentu reikia iš pat pradžių visiems aiškiai pasisakyti, kad visos

pastangos, visas mūsų gyvenimo realusis įvertinimas, susirūpinimas ir visų didžiųjų darbų ir sunkumų numatymas ir rimtas sutikimas — nėra koks nors mūsų laimėjimo ir džiaugsmo mažinimas ar neigimas. Tai yra tik to gaivališko, didingo visos tautos nusiteikimo panaudojimas realiam kūrybiniam darbui. Tačiau visi tie veiksniai, kurie tą susirūpinimą sąmoningai ar nesąmoningai mėgintų parodyti kitokioje susenėjusio skepticizmo šviesoje, visa, kas tą didįjį tautos laimėjimo dinamizmą mažintų vien tik netikrumu dvelkiančiais žodžiais ar išpūstu naujų aplinkybių vaizdavimu — šią mūsų atitaisytos didžiosios skriaudos valandą neturi mažiausio pasisekimo ir yra ujami iš patriotinės visuomenės tarpo.

Tik visos tautos džiaugsminga nuotaika, prasmingas entuziazmas ir tokio pat diduro realusis susirūpinimas ir sąžiningas įtemptas darbas padės sėkmingiau nugalėti visus sunkumus ir įvykdyti visus naujuosius uždavinius. Lietuva ne kieno kito, o mūsų pačių noru turi žengti į naujus laimėjimus. Ji ir žengs. Vienas kitas perdėto pesimizmo pranašas pasiliks klaidiai bestovįs naujo, pilnesnio mūsų savarankiškos tautos gyvenimo pakelėse.

Ir šiandien iš praeities mes semiamės stiprybės. Tik ta praecitis jau daug artimesnė, įtikinanti visu savo netolimu ryškumu. Narsios mūsų pirmųjų savanorių laimėtos kovos, visi nepavykę mėginimai palaužti mūsų tautą ligšiolinės ginkluotosios taikos metu, sunkios ir karčios brutalaus lenkų ultimatumo dienos, ryžtingas sutikimas staigaus smūgio, netekus mums brangiojo pajūrio, ir pagaliau, tinkamai pasirengus, laimingas išlikimas nepalietiems šio karo mūsų kaimynystėje metu, — štai tie mūsų stiprybės šaltiniai iš artimiausios praeities, kurie duos daug mums jėgų visiems naujesiems darbams ir žygiams.

Kariai, kurie geriausiai žino, kad visi sunkieji žygiai ir darbai yra pusiau lengvesni ir sėkmingiau nugalimi tik giedria ir vyriškai ryžtinga nuotaika, — šį visos tautos džiaugsmingąjį pergyvenimą, šį entuziazmą ir šią nuotaiką laiko vienu tų didžiųjų variklių, kurie padės mūsų tautai visu frontu sėkmingai įsikurti senajam Gedimino mieste. Tad visa, kas tą nuotaiką ir tą ryžtingumą didina, turi būti kiekvieno lietuviui palaikoma ir skatinama. Na, o kas mažina — turi skubiai išnykti be likusio ženklo.

Iš Maskvos grįžo Lietuvos delegacija

Kaunas. Elta. Spalio 12 d. vakarą iš Maskvos grįžo į Kauną Lietuvos delegacija, vedusi Maskvoje derybas, kurios pasibaigė spalio 10 d. sutartimi tarp Lietuvos ir Sovietų Sąjungos, kuria Vilnius ir Vilniaus kraštas yra grąžinti Lietuvai ir kuria tarp abiejų kraštų yra sudaryta tarpusavio pagalbos sutartis. Tą vakarą į Kauną iš Maskvos sugrįžo: Ministrų Tarybos vicepirmininkas K. Bizauskas, užsienių reikalų ministras J. Urbšys, kariuomenės vadas generolas St. Raštikis ir teisiniai ekspertai. Maskvoje dar pasiliko Užsienių Reikalų Ministerijos ekonominio departamento direktorius J. Norkaitis ir keli ekspertai, kurie grįš vėliau.

VISUOMENĖS PARAMA VILNIAUS KRAŠTUI

Lietuvių tautos džiaugsmas, atgavus Vilnių ir Vilniaus kraštą, tebebanguoja visur. Mūsų krašte vyksta masiniai visuomenės susirinkimai, kurie entuziastiškai sveikina brolius vilniečius, siunčia sveikinimus ir padėkas Respublikos Prezidentui Antanui Smetonai ir vyriausybei. Valstybės vadovybė gauna labai daug sveikinimų ir iš užsienio. Ypačiai gausiai Vilniaus lietuviams ir mūsų vyriausybei sveikinimai plaukia iš užsienio lietuvių kolonijų. Tenykštis lietuvių džiaugsmas ir entuziazmas yra lygiai toks pat, koks ir visoje Lietuvoje. Neapsakomai džiaugiasi ir Vilniaus krašto lietuviai, sugrįžę prie savo Motinos Lietuvos.

Tačiau, greta šito visuotinio džiaugsmo, mūsų visuomenė jau susirūpino ir realia parama Vilniaus kraštui. Mes žinome, koks sunkus ir vargingas to krašto žmonių gyvenimas buvo paskutiniuosius kelerius metus. Nuolatiniai nederliai ir kitos gamtos nelaimės žmones įstūmė į skurdą. Tas skurdas pasidarė dar didesnis, kai šių metų rudenį Lenkija mobilizavosi ir rekvizavo karui reikalingas medžiagines vertybes. Lenkijos ir Vokietijos karas Vilniaus kraštą visiškai nualino. Todėl atgautojo miesto ir krašto žmonėms reikalinga skubi medžiaginė parama, kad jie nors kiek atsigintų gresiantį badą ir sumažintų savo skurdą.

Mūsų visuomeninės organizacijos jau suskato organizuoti medžiaginę ir kultūrinę paramą Vilniaus kraštui. Šiomis dienomis Kaune susidarė centr. komitetas Vilniaus kr. remti, kurio vadovybę sudaro visų mūsų didesniųjų visuomenės organizacijų atstovai. Komiteto tikslas — suorganizuoti Vilniaus kraštui medžiaginės paramos tiekimą ir tikslingą jos paskirstymą. Komitetas šiam darbui telkia visas Lietuvos organizacijas, atskirus asmenis ir visą visuomenę. Vykdydamas savo uždavinius, komitetas dirba artimuose santykiuose su valdžios ir savivaldybių įstaigomis. Komiteto skyriai steigiami visame krašte. Centrinis komitetas plačiu mastu pradeda rinkti pinigus, drabužiais, javais ir kitomis medžiaginėmis gėrybėmis.

Kultūrinę paramą Vilniaus kraštui organizuoja atgaivintasis Vilniaus geležinis fondas. Jis renka knygas, laikraščius ir kitas kultūrinės priemonės, kurias tuojau siunčia į atgautąjį kraštą. Šio komiteto veiklą gyvai remia mokyklos ir kultūros organizacijos bei įstaigos.

Lietuvos visuomenė, visados buvusi jautri vilniečių darbui, dabar dar jautriau atsiliepia ir, kiek išgalėdama, teikia medžiagines ir kultūrinės aukas. Mūsų ekonominės organizacijos — Pienocentras, Lietūkis, Maistas ir Lietuvos Cukrus Vilniaus krašto gyventojams jau paskyrė stambių aukų maisto produktais ir pinigais. Pienocentro ir visų pieno perdirbimo bendrovių auka siekia 100.000 litų, Lietūkis paskyrė 10.000 centnerių javų, Maistas — stambiai sumai mėsos gaminių ir Lietuvos Cukrus — daug cukraus. Neatsilieka nė paskirų įstaigų ir įmonių tarnautojai. Įstaigose aukos renkamos aukų lapais. Visi aukoja su didžiausiu noru ir pasiryžimu. Vien Lietūkio centro tarnautojai paaukojo pinigais 6.000 litų, Špindulio b-vės vadovybė paskyrė 5.000 lt., o tarnautojai ir darbininkai apsidėjo specialiu mokesčiu. Stambias sumas aukoja ir paskiri asmenys. Antai, ats. plk. Dr. Mickus paaukojo 1.000 lt., o jo žmona — visą šiemetinį ūkio derlių. Panašias sumas aukoja ir kiti labiau pasiturintieji mūsų visuomenės nariai.

Didžiosios mūsų organizacijos į visuomenę išleido tam tikrą atsišaukimą, kuriame sakoma: „Visoje

Lietuvoje, Amerikoje ir visur kitur, kur yra lietuvių, tuojau organizuokime komitetus vilniečiams remti ir rinkime gausingas aukas pinigais, ūkio gaminiais ir daiktais. Nė vienos dienos negaišdami, padėkime kentėjusiems ir vargusiems Vilniaus krašto gyventojams, kad jie iš pirmų dienų pajustų tikrosios Motinos Tėvynės meilės šilumą. Dar su didesne energija ir pasišventimu visi išvien dirbkime brangios Lietuvos ateičiai ir gerovei“. Atsiliėpkime visi į šį svarbų atsišaukimą ir Vilniaus krašto žmonėms aukokime ką kas turime ir galime, kad jie jaustų mūsų šiltą ir vertingą paramą ne tik žodžiais, bet ir darbais. Atėjo laikas darbais parodyti Vilniaus meilę, ilgesį ir vilnietišką sąmoningumą. Todėl visi kibkime į Vilniaus krašto gyventojų rėmimo darbą su meile, ryžtumu, ištverme, ir šiam reikalui negailėkime aukų.

Vilniaus krašto lietuviams teikime ir kultūrinę paramą. Tam tikslui aukokime knygas, savo ten esantiems giminėms užprenumeruokime lietuviškus laikraščius, žinokime, kad atgautieji lietuviai, ilgus metus kankinti ir persekiojami, yra itin pasiilgę spausdinto lietuviško žodžio, už kurį ne vienas kentėjo kalėjimo ir ištremimo bausmes.

Tikime, kad artimiausiu metu naujomis aukų bangomis susiūbuos visa Lietuva. Juk jeigu anksčiau Vilniaus atvadavimui mūsų visuomenė buvo duosni ir pareiginga, tai netenka abejoti, kad šiandien, kai yra įkūnyta mūsų tautos didžiausia svajonė — atgautas Vilniaus kraštas, tos visuomeninės aukos ir tautos naujų, svarbių pareigų supratimas pasireikš visa plotme. To iš tautiečių laukia visas Vilniaus kraštas ir mūsų šimtametė istorinė sostinė Vilnius. Tegul nauja Vilniaus meilė ir šiluma sklinda iš kiekvienų namų. Šiandien savo darbu ir aukomis įrodykite, kad esame verti Vilniaus ir Vilniaus krašto, kurio gerbūviui atstatyti mums negaila jokių aukų.

Maskvoje ratifikuota SSSR ir Lietuvos sutartis

Kaunas. Elta. „Tassas“ praneša, kad spalio 12 d. vyriausiosios Sovietų Sąjungos tarybos prezidentas ratifikavo sutartį apie perdavimą Vilniaus ir Vilniaus srities Lietuvos respublikai ir apie tarpusavio pagalbą tarp Sovietų Sąjungos ir Lietuvos, kuri buvo pasirašyta Maskvoje 1939 metų spalio 10 dieną.

MOKYKLŲ MOKINIŲ PAGALBA BROLIAMS VILNIEČIAMS. „Lietuvos Aidas“ rašo, kad daug kur mokyklose mokiniai jau sudėjo pagal savo išgalę turimas sutaupas, atsisakė vakar nuo priešpiečių ir tuos centus paaukojo mažiesiems broliams vilniečiams, mokyklinio amžiaus vaikams.

Tos, nors ir nedidelės mūsų mažųjų aukos turi nemažos reikšmės, nes daug jų draugų dėl karo įvykių yra patekę į skurdą ir jiems dabar yra reikalinga materialinė ir dvasinė pagalba. Beje daug mokinių turi mokslo vadovėlių, kurie jiems yra nebereikalingi, niekieno nenaudojami, tad juos taip pat galėtų pasiūsti į Vilniją, nes ten jaunimas ištroškęs lietuviškos mokyklos, lietuviškos knygos.

DŽIAUGSMO DIENA KARIŲ TARPE. Žinia, kad Vilnius gražintas Lietuvai, karių, budinčių IV-je Internuotų stovykloje, buvo sutikta didžiausiu džiaugsmu. 10,30 min. laisvi nuo tarnybos kariai skubėjo prie garsiakalbio išgirsti sutarties teksto.

11 val. išrikiuotiems kariams, karininkams ir esantiems valdininkams stovyklos komendantas tarė sveikinimo žodį, po kurio kariai galingai sugiedojo Tautos himną. Po to tuojau karių tarpe suskambėjo linksmos patriotinės dainos.

Laikraščiai tą dieną buvo skubiai išpirkti.

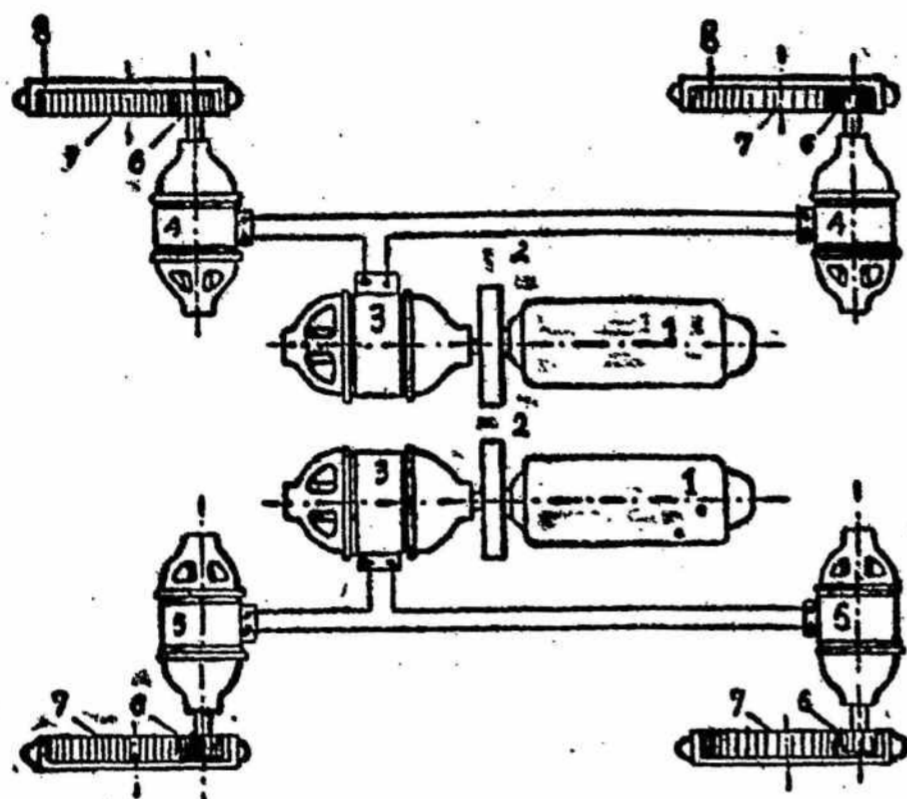
J. psk. Jon. Jurkonis

PAŽINKIME TANKUS

(Žiūr. „Kario“ Nr. 46)

Kiekviena sankaba 7 turi po vieną stabdį 8, kuriuo galima stabdyti sankabą. Sankabos per krumpliaračius 9 sujungtos su tanko varomaisiais ratais 10, kurie jau suka tanko vikšrus.

Valdymo sankabų pagalba tankas gali daryti posūkius, būti pristabdomas ir visai sustabdomas. Sankaba niekuo nesiskiria nuo automobilinės sankabos. Sankabos išjungiamos ir vėl įjungiamos dviejų tanko valdymo rankenų pagalba. Kiekvieno tanko valdymo rankena yra sujungta su tos pačios pusės valdymo sankaba. Todėl kiekviena sankaba gali būti išjungta ir įjungta nepriklausomai nuo kitos, dėl ko tankas lanksčiai valdomas.

Br. 8. Prancūzų sunkaus tanko „2 C“ elektrinė transmisija

Tanko posūkį dešinėn gausime sekančiai: patraukus dešinę valdymo rankeną, išjungiamą dešinioji sankaba ir stabdys iš dalies užveržia tos sankabos išorinį būgną. Išjungta dešinioji sankaba nesuka dešiniojo rato, kuris be to yra užveržtas stabdžio. Dešinysis vikšras, nesukamas varomojo rato, stovi vietoje. Dabar suksis tik kairysis vikšras, kuris visą tanką suka dešinėn. Tanko posūkis kairėn atliekamas taip pat kaip dešinėn. Jeigu reikia atlikti posūkį dideliu spinduliu, tai tik išjungiamas atitinkamos pusės valdymo sankabą. Darant staigius posūkius arba posūkius vietoje, reikia išjungti sankabą ir užveržti stabdį.

Elektrinė tanko transmisija skiriasi nuo mechaninės tuo, kad tanko varomuosius ratus suka elektriniai varikliai.

Būdingą elektrinę transmisiją turi prancūzų 68 t sunkusis tankas „2C“, kuris atvaizduotas brėž. Nr. 8.

Sunkusis tankas „2C“ turi du, vieną nuo kito nepriklausančius, po 12 cilindrių vidaus degimo variklius. Kiekvienas variklis duoda 300 A.J. Kiekvienas variklis 1, per sankabą 2 sujungtas su elektrogeneratorium 3. Kiekvienas (elektro) generatorius gamina elektros srovę, kurią laidais perduoda elektriniams varikliams 4,4 ir 5,5. Ant elektrinių variklių velenų galų pritvirtinti cilindriniai krumpliaračiai 6, kurie sukabinti su varomųjų ratų vidutiniais krumpliais 7. Elektros varikliai 4,4 ir 5,5, gavę iš generatorių 3 elektros srovę, pradeda sukstis, sukdami cilindriniai krumpliaračius 6, kurie varomųjų ratų vidutiniais krumpliais 7 suka keturius varomuosius ratus 8. Šis tankas keičia važiavimo greitį ir daro posūkius dviejų

reostatų pagalba, kurie elektriniams varikliams duoda daugiau arba mažiau elektrinės srovės. Atbulinį judesį tankas gauna tam tikru perjungėju, kuris pakeičia elektriniams varikliams elektros srovės kryptį.

Elektrinė tankų transmisija kai kuriais atvejais turi pirmenybių prieš mechaninę transmisiją. Elektrinė transmisija leidžia tankui keisti greitį nuo nulio iki maksimumo ir atvirkščiai, todėl tanko važdavimas yra švelnus, be jokių trukčiojimų. Elektrinė transmisija yra sudėtinga, o svarbiausia, užima daug vietos, todėl ji lengvuose ir vidutiniuose tankuose nenaudojama.

Didžiojo karo metu 1917 metais anglų tankuose buvo įrengtos hidraulinės transmisijos „Williams-Saney“ sistemos. Tokiuose tankuose vidaus degimo variklis varo tepalinius siurblius, kurie varo tepalą iš vieno indo į kitą. Vaikščiodamas tepalas tam tikra transmisija priverčia tanko varomuosius ratus sukstis.

Hidraulinė transmisija masinėje gamyboje nepriėjo, nes praktiškai neatitiko reikalavimų.

Dabartiniu metu rasime tik seną, dar nuo Didžiojo karo užsilikusį su hidrauline transmisija tanką.

4. Tankų važiuoklės

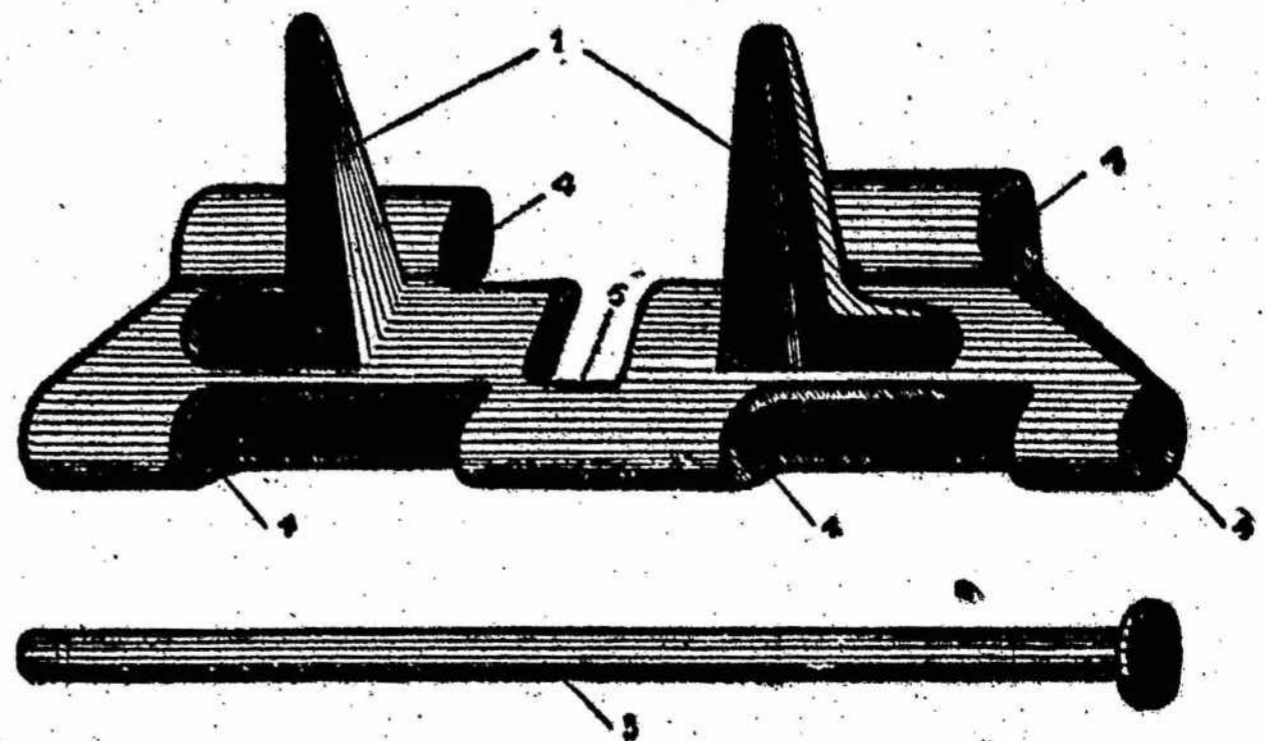
Tanko važiuoklė susideda iš dviejų tankų vikšrų, pakabinimo, varomųjų ir įtempimo ratų. Tankai turi įvairių pakabinimo sistemų, taip pat įvairius vikšrus. Per tanko pakabinimą perduodamas ir išskirstomas visas tanko svoris ant vikšrų ir suminkštinami visi smūgiai, gaunami važiuojant per kliūtis ir nelygią vietovę.

Į tanko pakabinimą įeina tanko nešamieji ratai, balansyrai ir lingės.

a. Tankų vikšrai. Dabartiniuose tankuose vikšrai naudojami kelių pavyzdžių: smulkių vikšro sąnarių ir stambių vikšro lapų.

Smulkių sąnarių vikšras elastingenis, nekelia didelio triukšmo ir mažiau ardo kelią, negu vikšras iš stambių vikšro lapų, bet jo gamyba kainuoja brangiau ir turi mažesnę su žeme susikabinimo koeficientą.

Tanko vikšrai susideda iš daugelio tarp savęs sujungtų atskirų vikšro sąnarių. Iš atskirų sąnarių susarstytas vikšras atrodo panašus į lanksčią begalinę juostą.

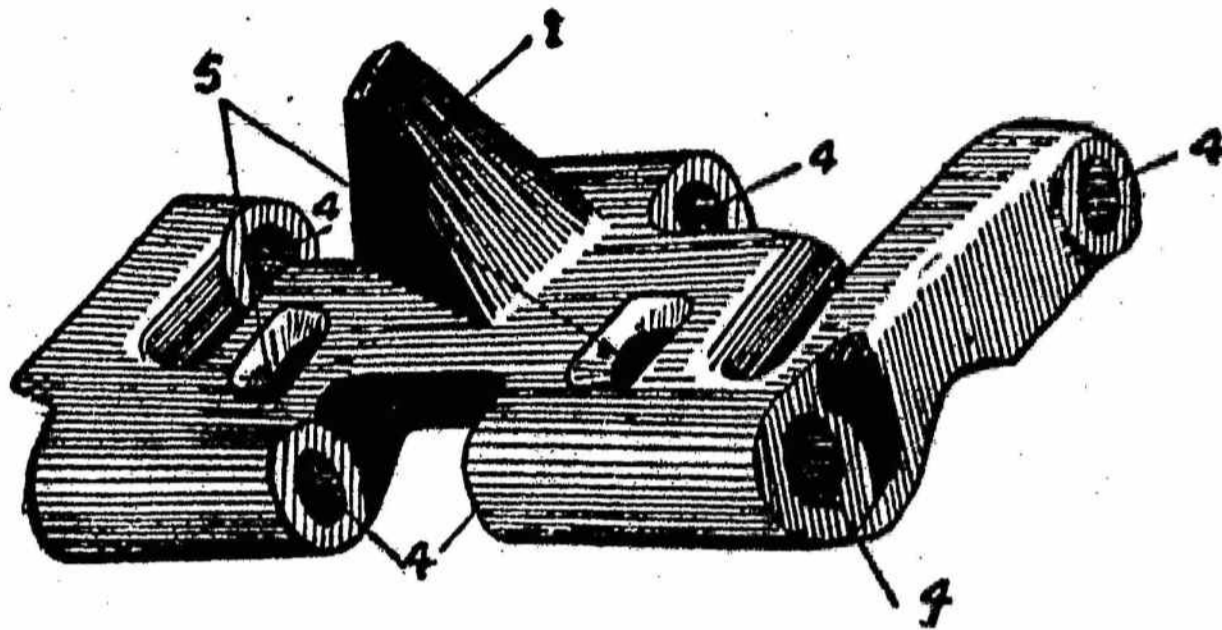
Br. 9. Lengv. tanko „Vickers Carden Loyd“ vikšro sąnarys

Vikšro sąnariai šampuojami arba liejinami iš manganinių plienų. Kiekvienas vikšro sąnarys (žiūr. brėž. 9, 10 ir 11) iš abiejų pusių turi ausį 4, per ku-

rias perkišamas sąnariams sujungti pirštas 3. Pirštai pagaminti iš gero plieno ir, kad būtų patvaresni, jų paviršius cementuotas.

Piršto vienas galas turi galvutę, o kitas skylutę, per kurią perkišamas kaištelis, arba kitas galas užplakamas.

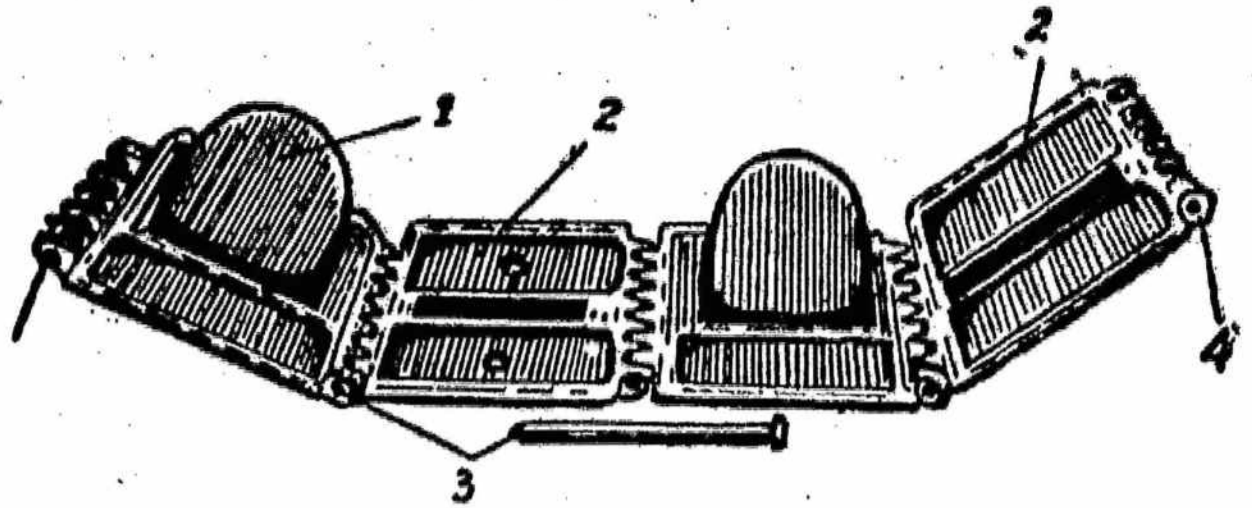
Kad vikšras teisingai suktyti ir nenukristų, kiekvienas sąnarys turi krypties iškyšulį 1. Anglų „Vickers Carden Loyd“ tanko vikšro sąnarys (žiūr. brėž. 9) turi du krypties iškyšulius, tarp kurių yra išėma 5, į kurią įeina tanko varomojo rato dantis, kuris sukdamasis suka vikšrą. Tarp krypties iškyšulių važiuoja tanko nešamieji ratai.

Br. 10. Anglų lengvojo tanko „Vickers“ vikšro sąnarys

Anglų lengvojo tanko „Vickers“ vikšras (žiūr. brėž. 10) susikabinimui su tanko varomojo rato danti-

mis turi dvi išėmas 5. Šio tanko varomasis ratas turi du dantuotus vainikus. Kiekvienam dantuotam vaini-

Br. 11. Vidutinio tanko „Kristi“ vikšras

kui vikšras turi po išėmą, kur įeina vainiko dantis. Kad vikšras nenukristų, krypties iškyšulys 1. įeina į varomojo rato dantuotų vainikų tarpą. Šiame tanke vikšrų įtempimo ir tanko nešamieji ratai dvigubi ir į jų tarpą įeina vikšro sąnarių krypties iškyšuliai.

Sovietų Rusijoje naudojamo „Kristi“ vidutinio tanko vikšras (žiūr. brėž. Nr. 11) susideda iš plačių vikšro lapų. Kas antras vikšro lapas turi krypties iškyšulį 1, kuris eina per vidurį vikšro lapo. Tie iškyšuliai ne tik neleidžia vikšrams nukristi, bet jie susikabina su tanko varomaisiais ratais. Varomieji ratai vikšro lapų sąnariais suka vikšrus.

Vikšrų lauko pusė turi atatinkamas išėmas arba briaunas, kuriomis vikšras geriau susikabina su žeme.

(B. d.)

Ltn. Pečiūra

Chamberlaino pareiškimas ir jo atgarsiai

Spalių 12 d. atstovų rūmuose anglų ministras pirmininkas Chamberlainas padarė pareiškimą. Chamberlainas pirmiausia pažymėjo, kad pereitą savaitę buvo pažadėjęs, tardamasis su prancūzų vyriausybe, su dominijomis, apsvarstyti taikos siūlymus, kurie turėtų būti padaryti. Nuo to laiko Vokietijos kancleris pasakė kalbą, prancūzų vyriausybė ir dominijos buvo atsiklaustos. Todėl Chamberlainas gali išryškinti britų vyriausybės nusistatymą. Pirmiausia Chamberlainas pažvelgė atgal. Jis priminė, kad anglų pastangos išvengti karo buvo tuščios. Ministras pirmininkas priminė Lenkijos užėmimą ir griuvėjus tame krašte. Toliau pažymėjo, kad jeigu būtų buvę laukta, kad tuose Hitlerio taikos pasiūlymuose bus įjungta kas nors, kas galėtų atitaisyti tam tikra prasme nusižengimą prieš žmoniškumą, liečiantį taip arti čekoslovakų tautos teisių pažeidimą, tai tas lūkestis būtų buvęs nuviltas. Lenkų valstybė ir jos vadai įžeidžiami. Antra vertus, matyti, kad Hitleris į šitą Lenkijos dalį, kurią jis vaizduoja kaip vokiečių interesų sferą, žiūri kaip į klausimą, kuris liečia tik Vokietiją ir kuris turi būti išspręstas pagal vokiečių interesus. Hitlerio nuomone, galutinė šitos teritorijos forma ir lenkų valstybės atstatymo klausimas yra problemos, kurios negali būti išspręstos per karą Vakaruose, bet tik išimtinai Rusijos ir Vokietijos. Todėl turime pagrindo manyti, kad Hitlerio siūlymai yra paremti jo pergalių pripažinimu ir teise pagal savo nužiūrą tvarkyti nugalėtuosius. Didžiajai Britanijai būtų negalima priimti tokių pagrindų, nepažeminant savo garbės ir neatsimetus nuo savo tezės, kad tarptautiniai ginčai turi būti išspręsti derybų keliu, o ne jėga. Chamberlainas neskiria didelės reikšmės toms Hitlerio kalbos vietoms, kuriose ramina mi Vokietijos kaimynai.

Toliau pabrėžė, kad pavojuje atsidūrė ne tik mažų valstybių laisvė. Pavojus graso taip pat ramiam Didžiosios Britanijos gyvenimui, dominijų, Indijos ir visos likusios Britų Imperijos dalies bei Prancūzijos gyvenimui, o pagaliau ir visų kraštų laisvei. Jeigu pažvelgsime į ateitį, galime numatyti didžius pasikeitimus, kurie neišvengs nepalikę savo žymių visoms žmonių mintims ir veiksams. Toliau Chamberlainas pažymėjo, kad nežiūrint, kuo baigtųsi dabartinis karas, pasaulis, kuris iš jo išeis, nebus jau toks kaip dabar.

Taip pat Chamberlainas pasakė: „Nusilenkti prieš neramumų kaltininkus būtų lygu išstremti iš pasaulio visos viltys

ir leisti žūti visa tam, kas per ištisą amžių eigą buvo žmonių pažangos liudininkas ir šaltinis. Mes nenorime iš karo gauti medžiaginės naudos. Nieko nenorime gauti iš vokiečių tautos, kas galėtų pažeisti jos savigarbą... Esu tikras, kad visos Europos tautos, neišskiriant ir vokiečių tautos, giliai trokšta taikos, tokios taikos, kuri jiems leistų gyventi be baimės ir savo gabumus pašvęsti savo kultūrai, siekti savo idealui ir pagerinti medžiaginėms savo sąlygoms. Tačiau taika, prie kurios mes norime prieiti, turi būti tikra ir tvirta taika, o ne nerimo pilna pertrauka, perkertama nuolatinių pavojų ir nesiliaujančių grasinimų. Kliūtis tokiai taikai yra tik vokiečių vyriausybė. Tai ji savo agresijos žygiais suardė Europoje ramybę ir visų savo kaimynų širdis pripildė netikrumo ir baimės jausmu“.

Vėliau anglų ministras pirmininkas priejo prie vokiečių siūlymų. Jis pasakė: „Hitleris atmetė visus taikos siūlymus, ligi sutriuškino Lenkiją, kaip anksčiau Čekoslovakiją. Taikos siūlymai, kurių išeinamasis taškas yra agresijos patvirtinimas, yra nepriimtini. Vokiečių kanclerio kalboje duoti siūlymai yra neaiškūs, neapibrėžti ir neturi nieko, kas leistų numatyti Čekoslovakijai ir Lenkijai padarytų skriaudų atitaisymą. Net jeigu šitie siūlymai būtų geriau apibrėžti ir turėtų sugestijų atitaisyti skriaudas, tai dar reikėtų paklausti, kuriomis praktiškais priemonėmis vokiečių vyriausybė siūlosi įtikinti pasaulį, kad agresija pasiliaus ir kad pasižadėjimai bus ištesimi. Praeitis parodė, kad negalima turėti pasitikėjimo dabartinė vokiečių vyriausybė. Dėl to reikia veiksmų, o ne tik žodžių, kad mes ir Prancūzija, mūsų narsi ir ištikima sąjungininkė, būtume garantuoti nutraukti karą, kurį manoma tęsti visomis mūsų jėgomis. Tik tada, kai pasaulyje pasitikėjimas bus atstatytas, bus galima rasti, kaip tai norėtume padaryti su visomis geros valios tautomis, sprendimą tiems klausimams, kurie drumsčia pasaulį, kurie yra kliūtis nusiginklavimui, kurie sugaišina atnaujinti mainus ir trukdo gerinti tautų gyvenimo sąlygas. Yra tad parengiamoji sąlyga, kurią reikia atlikti. Tik viena vokiečių vyriausybė gali ją įvykdyti. Jeigu ji atsisako, tai šiuo momentu negalima pasaulyje grąžinti tos naujos tvarkos, kurios karštai nori visos tautos. Taigi, klausimo duomenys yra aiškūs: arba vokiečių vyriausybė turi suteikti ištikinčių savo nuoširdumo, savo taikos noro įrodymų, arba

mais vykdyti pasižadėjimus, arba mes privalome tesėti savo pareigą ligi galo. Pasirinkimas priklauso Vokietijai“.

Pabaigus atstovų rūmuose kalbėti Chamberlainui, kalbėjo anglų opozicijos vadovas majoras Attlee. Jis, visų pirma, pabrėžė: „Šia deklaracija buvo nepaprastai aiškiai atvaizduoti tie pagrindiniai sunkumai, kurie iškyla kalbant apie tai, kas yra vadinama Hitlerio taikos pasiūlymais. Pirmasis sunkumas glūdi fakte, kad tuos pasiūlymus daro žmogus, kurio žodis neturi jokios vertės ir kuris nepasiūlo nieko, išskyrus miglotus ateities pažadus. Antra, tie pasiūlymai yra pagrįsti brutaliu nepagrįstu užpuolimu ir jie yra paremti siekimu priversti kitus priimti to užpuolimo pasekmes kaip įvykusį faktą... Manau, jog vokiečių tauta turėtų žinoti, kad gali bet kurį momentą gauti taiką, bet už tai turi atsisakyti nuo smurto ir užpuolimo metodų. Vokiečių tauta turi suprasti, kad ji turi vyriausybę, kuri yra netekusi be kokios teisės į pasitikėjimą. Atsisakymas nuo užpuolimo yra ne vienas iš taikingo sutvarkymo nuostatų, o būtina to sąlyga. Mes, darbo partijos nariai, esame aiškiai nusistatę prieš užpuolimą ir esame teisės viešpatavimo šalininkai. Esame įsitikinę, kad patvarios taikos negali būti tol, kol nebūsime nusikratę smurto viešpatavimo. Esame pasiryžę vesti toliau tą kovą tol, kol bus pasiektos taikingam pasauliui reikiamos sąlygos“.

DNB, ryšium su ministro pirmininko Chamberlaino atstovų rūmuose pasakyta kalba, pabrėžė, kad Berlyno politiniuose sluoksniuose ta kalba sudariusi įspūdį, jog Anglijos ministras pirmininkas atsiskaitęs išnaudoti Vokietijos kanclerio paskutiniame reichstago posėdyje suteiktą progą galutinai sutvirtinti taiką Europoje. Tuose pat sluoksniuose pabrėžiama, kad Anglija karo norėjusi ir dabar norinti, nežiūrint to, ką Vokietija sako ar pasiūlo. Taip pat pareiškama, kad Chamberlainas negalėjęs aiškiau išreikšti Anglijos norą sunaikinti vokiečių tautą. Jo kalba buvusi propagandinio pobūdžio, nukreipta į pasaulio viešąją nuomonę. Čia ypatingai pabrėžiama, esą būdinga, kad Chamberlainas arba visai nepalietė Hitlerio aiškius ir vykdytinus programos punktus, arba juos palietęs labai paviršutiniškai, kas prieštarauja atsakomybei, kurią Anglija šiandien pasiėmė ne tik prieš kariaujančių tautų likimą, bet ir prieš neutraliąsias valstybes. Dėl Chamberlaino pareiškimo, kad Anglija yra pasiryžusi sukurti tikrą ir teisingą taiką, čia pabrėžiama, kad tokiam posakiui negalima priduoti reikšmės, nes Chamberlainas nepasisakęs dėl principų tokios taikos, kurią pasiūlė Vokietijos kancleris, ir taip pat nepasisakė dėl nusiginklavimo, dėl panaudojimo ginklų prieš civilius gyventojus, dėl sugražinimo nesuvaržytų ūkio mainų, dėl valios klausimų ir panašiai. Tokiose aplinkybėse, kaip pabrėžiama politiniuose sluoksniuose, gaunamas įspūdis, kad Chamberlainas, norėdamas laimėti laiką, nesunaikinęs visus viltis. Pareiškimas baigiamas konstatuojant, kad Anglija atmetė Hitlerio taikos pasiūlymą.

Ulmanio pareiškimas

Spalių 12 d. buvo susirinkusios bendro posėdžio latvių ekonominė ir kultūrinė tarybos išklausti respublikos prezidento Ulmanio kalbos apie paskutinius įvykius. Prezidento Ulmanio kalba buvo transliuojama per radiją.

Prezidentas Ulmanis savo kalboje bendrais bruožais apibūdino paskutiniu laiku įvykusius istorinius pasikeitimus, o paskui, be ko kito, pabrėžė: „Išvengėme būti įveltais į karą tarp Vokietijos ir Lenkijos, o taip pat į Vokietijos karą su Vakarų valstybėmis. Tačiau ne mūsų jėgose yra sulaukyti greitus ir gilius pasikeitimus, įvykusius karo pasekmėje. Kada Vokietijos ir Estijos atstovai sugrįžo iš Maskvos su kai kuriais paktais, mes nutarėme priimti Maskvos pakvietimą tartis dėl politinių santykių išplėtimo. Latvijos ir Sovietų Sąjungos paktas pasižymi savo aiškumu ir tikslumu, o taip pat jo partnerių tarpusavio interesų gerbimu. Esame nusistatę vykdyti iš to pakto išplaukiančias prievoles. Mūsų patyrimas su taikos sutartimi ir nepuolimo sutartimi tarp Latvijos ir Sovietų Sąjungos duoda mums pagrindą tikėti, kad Sovietų Sąjunga taip pat gerbs pasirašytą sutartį. Paktas buvo sudarytas artimo karo įtampos sąlygomis. Todėl jo nuostatai yra nepaprasti. Bet už tai jis deda pagrindą aiškiems ir dar geresniems santykiams su mūsų didžiuoju rytų kaimynu. Labai vertiname tą gerą kaimynystę. Kai kurios tautos, kurios nesirūpino gerais santykiais su kaimynais, o ieškojo tik tolimų draugysčių, turėjo už tą klaidą sumokėti milžinišką kainą. Mūsų paktas su Sovietų Sąjunga, sudarytas tarpusavio pasitikėjimo dvasia, duoda mums saugumą ir karo grėsmių atitūhnimą. Jis didina ir Sovietų Sąjungos saugumą. Tas pat lie-

čia ir mūsų kaimynus šiaurėje ir pietuose — Estiją ir Lietuvą, Gera Sovietų Sąjungos valia yra įrodyta, be ko kito, sugražinimu Lietuvai Vilniaus“.

Toliau prezidentas Ulmanis pabrėžė: „Kartu su sutartimi paskelbtame oficialiame komunikate yra pabrėžta, kad režimų skirtumas nėra kliūtis vaisingai bendradarbiauti. Štai kodėl abi valstybės pareiškia, kad yra nusistatę visiškai neliesti kito partnerio politinės ir socialinės sistemos. Sutartimi numatoma taip pat teikti tarpusavio karinę pagalbą ir įsteigti kelias Sovietų įgulas Latvijos teritorijoje. Neturime pamiršti, kad tų įgulų uždavinys yra ginti kai kurias vietas, o ne ginti visą mūsų valstybę, kas yra ir visuomet bus mūsų pačių armijos pareiga. Mūsų valstybė yra nepriklausoma ir laisva vidaus ir užsienių politikoje ir tokia pasiliks. Mūsų ateitis daugiausia priklausys nuo dviejų dalykų: pirma, mūsų pačių jėgos ir, antra, karo eigos. Tol, kol negalime to numatyti, mūsų ūkinė, politinė ir moralinė jėga įgyja dar didesnę reikšmę. Nevengsime jokių pastangų, kad išliktume nuošaliai nuo karo, niekuomet nesusilpninsime darbo, kurio tikslas yra mūsų saugumas, mūsų armija. Noriu išsklaidyti visus abejojimus dėl mūsų krašto vidaus saugumo. Niekas nesiekia priversti mus pakeisti režimą iš šalies. Tačiau, jei pas mus atsirastų žmonių, kurie to tikisi, tai mes duosime jiems tinkamą atsakymą“.

KARO VEIKSMAI

Berlynas. Elta. Vokietijos vyriausioji karo vadovybė praneša, kad Rytų fronte, vidurinėje Lenkijoje, vokiečių kariuomenė keliose vietose pasiekė Bugą. Vakarų fronte vyko nežymi avangardų veikla, taip pat nežymiai veikė artilerija. Oro laivynas atliko nežymius žvalgybinius skraidymus šiaurės jūroje ir Vakarų fronte. Oro kovoje prie Lauterburgo numuštas vienas prancūzų lėktuvas.

Paryžius. Elta. Havasas praneša, kad vokiečių veiksmai dabar apima visą fronto plotą nuo Reino ligi Mozelio. Būta ir mažų, bet smarkių vietinio pobūdžio puolimų. Smarkiausi vokiečių puolimai įvyko plokščiakalnyje į rytus nuo Mozelio upės. Šitas puolimas buvo paremtas smarkios artilerijos ugnies ir automatinų ginklų. Vokiečių puolimas nepasisekė po gana sunkaus ir ilgo susidūrimo. Priešui buvo padaryta, palyginti, stambių nuostolių. Vokiečiai nepaėmė nė vieno prancūzo į nelaisvę.

Kitose fronto dalyse nenutrūkstamai reiškiasi vokiečių patrulių veikla. Vokiečių artilerija šaudė kartais pamažį, o tarpais ir labai smarkiai, kada reikia parengti arba palaikyti susidūrimus. Karo veiksmai eina visu rytinio fronto plotu — nuo srities į vakarus prie Mažųjų Vogežų ligi Lautero, Wissemburgo ir Reino. Oro sąlygos nepalankios. Be pertraukos lyja, o debesys — labai žemi. Dėl to aviacijos veikimas žymiai sumažėjo. Patvirtinama, kad vienas vokiečių lėktuvas buvo numuštas prancūzų pusėje. Keli prancūzų lėktuvai buvo išskridę ir grįžo su svarbiais fotografiniais dokumentais.

Briuselis. Elta. Belgų susisiekimo ministras Marckas pranešė, kad dėl plaukiojančių minų pavojaus, kuris gresia belgų žvejams, bus suorganizuotas minų gaudymas ir naikinimas. Tame darbe dalyvaus 500—600 žmonių.

Londonas. Elta. „Yorkshire Post“ karinis redaktorius rašo, kad vokiečių aktyvumas Vakarų fronte žymiai padidėjo dešiniajame sparne. Vis dėlto, jiems nepavyko sulaukyti prancūzų kariuomenės slinkimo į priekį išilgai Liuksemburgo sienos, atimant vokiečių kariuomenei labai palankią sritį pasistūmėti į priekį. Spalių 12 d. vokiečiai stengėsi daugiau prasimušti ore, nes iki šiol santykis tarp vokiečių ir prancūzų lėktuvų, nuskridusių į priešų užfrontę, yra 1:8. Tokiu būdu vokiečiai turi mažai žinių apie prancūzų ir britų armijų koncentraciją. Dabar vokiečių kariuomenės vadovybė stengiasi būtinai gauti daugiau jai reikalingų žinių.

„Lietuvos Aido“ korespondentas iš Berlyno praneša, kad Vokiečių kariniuose sluoksniuose kreipiama didelio dėmesio į tai, kad prancūzai susprogdino tris tiltus per Reiną. Atrodo, kad prancūzai laukia vokiečių puolimo arba patys mano pulti ties Saaro upe. Šio puolimo metu bus labai saugoma, kad vokiečiai nepraeitų Reino upės.

ŠVEICARŲ KARIUOMENĖS VADOVYBĖ ISLEIDO ĮSAKYMĄ, kuriuo visiems karininkams, puskarininkams ir kareiviams liepiama labai atsargiai kalbėti apie svetimas vyriausybes ir vyriausybių narius, tuo palaikant korektiškus šveicarijos santykius su kaimyninėmis valstybėmis.

POLITIKOS APŽVALGA

SSSR SUOMIJOS PASITARIMAI. Spalių 12 d. įvyko pasitarimai tarp Sovietų Sąjungos liaudies komisarių tarybos pirmininko ir užsienų reikalų komisaro Molotovo ir suomių vyriausybės įgaliotinio Paasikivio. Pasitarime dalyvavo Stalinas, Potiomkinas, Sovietų Sąjungos ministras Suomijoje De-levianakis, o iš suomių pusės — Suomijos ministras Maskvoje Yrjo Koskinenas ir ekspertai Paasonenas ir Nycoppas. Pasitarimas truko ilgiau kaip valandą.

SKANDINAVIJOS IR AMERIKOS ŽYGLIAI SSSR IR SUOMIJOS SANTYKIŲ KLAUSIMU. Norvegų telegramų agentūra praneša, kad Norvegijos, Danijos ir Švedijos vyr. padarė Sovietų Sąjungos vyriausybei demaršą, pabrėždamos tą didelį interesą, kurį jos turi Suomijos Sovietų Sąjungos pasitarimų atžvilgiu. Šios valstybės tikisi, kad tų pasitarimų rezultatai nepakeis Suomijos nepriklausomybės ir neutralumo politikos, kurios ji nori siekti kartu su šlaurės valstybėmis. Tų valstybių atstovai Maskvoje pareiškė pasitikėjimą, kad dabartiniai Suomijos Sovietų Sąjungos pasitarimai dar daugiau konsoliduos draugiškus abiejų valstybių santykius.

Havaso žiniomis, autoritetinguose Vašingtono sluoksniuose buvo pareikšta, kad Jungtinių Amerikos Valstybių vyriausybė Sovietų Sąjungos vyriausybei pareiškė „labai nuožirdžią viltį, kad nebus padaryta nieko, kas galėtų bet kuo pakenkti tiems talkingiems santykiams, kurie yra tarp Sovietų Sąjungos ir Suomijos“.

SOVIETŲ KARIUOMENĖ ESTIJOJE. DNB praneša, kad Estijos respublikos prezidentas spalių 11 d. patvirtino protokolą, kuris ryšium su Estijos ir Sovietų Sąjungos tarpusavio pagalbos pakto vykdymu buvo pasirašytas spalių 10 dieną abiejų valstybių karinių delegacijų. Oficialiame komunikate apie protokolo turinį pranešama, kad tarpusavio pagalbos pakte numatytose vietose dėl mažo skaičiaus gyventojų nėra pakankamai vietų Sovietų Sąjungos kariuomenės daliniams apgyvendinti. Dėl to susitarta laikinai apgyvendinti kariuomenę už sutartyje numatytų vietovių ribų. Toliau Sovietų Sąjungos oro laivynui leidžiama pastatyti atsarginius aerodromus dviejose vietose Rappelo apylinkėje, apie 60 kilometrų pietuose nuo Talino. Sovietų Sąjungos kariuomenės dalinių pervežimas į numatytas vietas prasidės spalių 18 dieną. Statant Sovietų Sąjungos kariuomenei reikalingus trobesius ir sustiprinimus, Estija suteiks pagalbą pristatant medžiagą ir teikiant darbo jėgą.

Spalių 11 d. paskelbtu Sovietų Sąjungos ir Estijos susitarimu numatyta paskirstyti Sovietų kariuomenę Dago ir Eze-lio salose, o taip pat Baltiski uosto ir Haapsalu miesto rajonuose. Aerodromai bus pastatyti Kuusikuje ir Ketnoje. Bazėms statyti bus naudojami estų darbininkai ir medžiaga.

DNB praneša, kad į Estiją bus atvežta 25.000 Sovietų Sąjungos karių.

SUOMIJA IMASI SAUGUMO PRIEMONIŲ. Nuo X. 12. Suomijoje suvaržomas telegramų siuntimas į užsienį. Užsieniečiai, kurie nori pasiųsti telegramas, turi pareikšti savo asmens dokumentus. X. 12. Toliau pranešama, kad ne tik pradžios mokyklos, bet ir aukštosios mokyklos ir opera uždamos. Didesniuose Suomijos miestuose pradėdama kasti apkasus.

Suomijos laivyno vadovybė paragino suomių laivus iš pietinių Suomijos uostų persikelti į vakarų uostus. Ir svetimų valstybių laivams patariama vykti į vakarinius Suomijos uostus.

Reuteris, pasiremdamas danų korespondentų pranešimais, skelbia, kad Suomija, ruošdamasi visiems eventualumams su-mobilizavo 100.000 vyrų. Pranešama, kad Suomijos padėtis yra žymiai kitokia, negu buvusi 1919 m. Suomija dabar turinti daug lėktuvų, patrankų, šautuvų, municijos. Suomia sparčiai ruošia kelius ir kraštą prieš tankus, kaldami stulpus ir statydami barikadas.

Havasas skelbia „Basler Nachrichten“ pranešimą, kuriame nurodoma, kad Suomijos siena prie SSSR buvo įstiprinta ligi maksimumo. Olandų laikraštis „Hetvolk“ praneša, kad Suomijoje ramiai ir metodingai imtasi atsargumo priemonių. Helsinkyje ant stogų iškeltos priešlėktuvinės patrankos. Meno dalykai ir auksas iš sostinės išgabenama į saugesnes vietas. Laikraštis pastebi, kad Suomijoje tikimasi moralinės paramos iš Jungtinių Amerikos Valstybių.

Žiniomis iš Suomijos, spalių 12 d. buvo baigtas evakuoti Helsinkis. Nors buvo susidurta su dideliais sunkumais, ta-

čiau iš sostinės išgabenta apie 120.000 žmonių. Helsinkyje spalių 12 d. jau nebuvo nė vieno valko. Visos Helsinkio mokyklos yra uždarytos. Prieš išsiskirstydami, moksleiviai pagledojo Suomijos tautinį himną. Keliuose, einančiuose iš sostinės į krašto gilumą, buvo matyti daugybė įvairių vežimų ir automobilių. Geležinkeliuose yra toks didelis judėjimas, kad kai kur per pusketvirtos valandos nuvažiuojama tik 30 kilometrų. Geležinkelių stotyse susibūrusios didžiausios žmonių minios, tačiau visi elgiasi nepaprastai drausmingai. Žmonės į vagonus lipa be jokio grūdimo. Visi rodo nepaprastą susivaldymą. Kartais pasigirsta tautinis himnas ar šventa giesmė, ir minioje vėl įsiviešpatauja rimtis. Siekiant sėkmingiau patikrinti evakuaciją, susisiekimas laivais ir lėktuvais spalių 12 d. buvo padvigubintas. Daugelį tiltų saugoja kariuomenė. Nepaisant tų visų atsargumo priemonių, oficialiuose suomių sluoksniuose rodomas optimizmas. Ten reikšiamas įsitikinimas, kad Sovietų Sąjunga Suomijai nepriimtinių sąlygų neiškelianti.

Reuteris praneša, kad Suomija vis dar dirba įsitvirtinimus Sovietų Sąjungos pasienyje. Nors ir tikimasi Maskvoje susitarti, tačiau imamas visokių priemonių tam atvejui, jeigu įvyktų konfliktas. Privatūs automobiliai rekvizuoti. Žibalas gabenamas į krašto gilumą. Muziejai ir knygynai iškeliama į saugesnes vietas. Tuštinamos namų pastogės, kad būtų mažesnis pavojus iš oro. Eilė žmonių stovi bankuose ir keičia banknotus į auksą ir sidabrą. Iš Sovietų Sąjungos atvyksta keleiviai praneša, kad prie Suomijos sienos traukiamos Sovietų Sąjungos kariuomenės motorizuotos dalys.

REFORMOS GALICIJOJE. Havaso žiniomis iš Wiazni-cės, rumunų rusų pasienio, toje srityje rumunų kariuomenė, kuri ten buvo sutelkta paskutinėmis savaitėmis, dabar atitraukta. Bet toje pat srityje sustiprintos pasienio sargybos. Sovietų Galicijoje atliekami parengiamieji savivaldybių rinkimų darbai. Rinkimai įvyks spalių 22 d. Rinkimų programoje, tarp kitko, minimas didžiųjų dvarų ir pramonės bei prekybos įmonių suvalstybinimas. Kai kur toks suvalstybinimas jau esąs atliktas, paverčiant kai kurias buvusias atskiras firmas kooperatyvais.

VAKARINĖS GUDIJOS RINKIMŲ TVARKA. DNB skelbia „Tasso“ žinią, kad buvusios Lenkijos srityse vakarinėje Baltgudijoje paskelbti rinkimai į tautos susirinkimą spalių 22 dieną. Miestuose ir valsčiuose jau sudaryti rinkimų komitetai. Rinkti teisę turi visi vyrai ir moterys sulaukę 18 metų amžiaus. Vienam atstovui išrinkti reikia 5.000 balsų.

NAUJOSIOS ESTIJOS VYRIAUSYBĖS SUDĖTIS. Havasas praneša, kad naujos estų vyriausybės sudėtis yra tokia: ministras pirmininkas — Uluotas, užsienų reikalų — Pilpas, krašto apsaugos — Reekas, vidaus — Juorina, švietimo — prof. Kogermanas, žemės ūkio — Tupicas, socialinių reikalų — Kaskas, teisingumo — Asoras, susisiekimo — Viltukas, ūkio — Heppas, propagandos — Oidermas.

AMERIKA VENGLIA KARO. Jungtinių Valstybių užsienų reikalų ministras Hullis spalių 10 d. vakare Amerikos užsienų prekybos sąjungos motinime susirinkime pasakė kalbą, kurioje, tarp kitko, pabrėžė, kad Jungtinės Valstybės yra pasiryžusios kartu su visomis Amerikos respublikomis neprileisti karo prie Amerikos žemyno krantų. Jis pareiškė įsitikinimą, kad toks Amerikos valstybių nutarimas bus sėkmingas ir apsaugos jas nuo įtraukimo į karą. Nuostatas „pirk ir vežkis“ reikalauja iš Jungtinių Valstybių prekybos ir laivininkystės nemaža aukų. Tačiau tos aukos atnešamos dėl Amerikos tautų saugumo ir taikos išlaikymo Jungtinėse Valstybėse. Prekybai su neutraliomis valstybėmis draudžiamųjų prekių sąrašai ir laivų kontrolė sudaro didelių sunkumų. Šioje srityje Amerika turi stengtis rasti vidurį tarp Amerikos prekybos saugumo ir neišmintingos rizikos.

Buv. Jungtinių Valstybių prezidentas Hooveris savo pasakytoje kalboje ragino sukelti akciją, prieš „barbarizmą kare“, uždraudžiant parduoti bombonešius, nuodingas dujas ir povandeninius laivus bet kuriai kariaujančiai ar neutraliai valstybei. Hooveris pareiškė, kad jis šia kalba atsakys į kelių senatorių ir kongreso atstovų prašymą, pasisakyti dėl neutralumo įstatymo. „Aš esu įsitikinęs, sako Hooveris, kad mes turėtume leisti tautoms pirkti iš mūsų tokius ginklus, kuriais jos galėtų gintis nuo barbarizmo“. Hooveris mano, kad Amerika galėtų parduoti naikintuvus ir žvalgybinius lėktuvus,

SU ATSARGINIAIS

(Žiūr. „Kario“ Nr. 46)

Mes keliaujame geru vieškeliu į K... Dešinėje — aria lauką karys. Tai vienas tų, kurie buvo paleisti ūkio darbams. Neįprastas, bet prasmingas vaizdas.

Miestely atrodo jau žinomas įsakymas „trauktis“. R. Ž. B. kareivis tvarko savo nerimstantį žirgą.

— Kur štabas? — klausiamo.

— Restorane!

— Restorane?! Kodėl restorane? — nustembame, manydami, jog raitininkas kiek išilinksminęs. Bet raitininkas rodo nuoširdžias pastangas išaiškinti mums, kad restoranas esąs dešinėje didžiosios gatvės pusėj už bažnyčios ir, pagaliau, matydamas, jog dėl žirgo nerimo negalės mūsų palydėti, nerūpestingai baigia aiškinimą: „Iš dainos pažinsit“.

Paaškėjo, kad neradus tinkamos būstinės, teko štabo karininkui apsigyventi restorane.

Tikrai, iš restorano, ant kurio baltos sienos parašas: „Laukinis žmogus laikraščių neskaito“, — sklinda daina. Sodrūs stiprūs balsai traukia: „Kai aš turėjau kaime mergelę...“

Mes įeiname į vidų ir vos įstengiame išvelgti karių veidus. Tiek čia daug dūmų. Kareiviai vis dainuoja labai nuotaikingai ir jau spėjo prieiti prie įtarimo, kad „mergelė turėjo įsileidusi kitą“. Nebesulaukiame vykstančios dramatinės dainos pabaigos, ir einame į gatvę, nes ieškomo karininko neradome. Gatvėje mažutis nesusipratimas. Atsarginis, jau civiliniais drabužiais, kažko susiginčiojo su uniformuotu savo draugu. Vaizdas, berods, atitinka dainos bernelio abejojimui apie „įsileistą“ kitą. Bet čia gyvenime tai įgauna gana taisyklingas formas, įsikišus puskarininkui: „Kas taip daro, — tėviškai bara peštukus puskarininkis. — Argi taip kariai daro? A? Tučtuojau susitaikykite! A! — Puskarininkio A, matyti, labai veikia, nes peštukai pasibučiuoja ir grįžta prie dainuojančiųjų. Staiga vienas jų suabejoja: „O gal tu mane nugirdysi ir vėl sumuši?“

— Jei aš tave norėčiau sumušti, tai ir dabar sumuščiau... lėtai atsako buvęs „priešas“.

Prietemy pasukame Peliūnų link: kairėj tarp debesų — mėnulio šviesa, nelyginant priešlėktuvinės

priešlėktuvinės patrankas ir kitokias priemones civiliniams gyventojams ginti. Hooveris pridūrė: „Naikinimas miestų, moterų ir vaikų žudymas, yra didžiausias žingsnis į prieš tūkstantį metų buvusį barbarizmą“.

NEBESITIKI TAIKOS. Po paskutiniosios anglų ministro pirmininko Chamberlaino kalbos (kurią žymiai sutrumpintą dedame šiame numery) vokiečių sluoksniuose nebesitikima taikos. Jie pareiškė, kad ši kalba ižeidusi Vokietiją ir jos politika, ir Anglija su Prancūzija norinčios galutinai sunaikinti vokiečių tautą.

Anglų spauda atmeta galimumą nutraukti karą ir pabrėžia Anglijos nusistatymą pasiekti pergalės. Taip pat ir užsienio spauda pabrėžia, kad Chamberlainas galutinai atmetęs taiką, kuri galėtų sustiprinti vokiečių užkariavimus.

Tačiau Vokietija dar laukianti Amerikos J. V. prezidento Rooseveltto ir kitų neutralių valstybių iniciatyvos taikai grąžinti.

BULGARŲ KRAŠTO APSAUGOS MINISTERIJA PRANEŠA, kad atsarginiai, kurie buvo pašaukti pakartoti, dar šią savaitę bus paleisti namo. Jų vietoje bus pašaukti į kariuomenę kitų metų atsarginiai. Krašto apsaugos ministerija tuo pačiu metu praneša, kad bus pašaukta karinių pratimų atlikti ir dalis tų vyrų, kurie buvo nuo karo tarnybos atleisti.

apsaugos šviesosvaidis. Tegu. Vakaras vėsokas. Retkarčiais atplasnėja dainos posmas. Visur dainos.

Kaime visi pasirengę 4 val. ryto žygiuoti atgal. Vyksta turto tvarkymas. Kuopos vadas nagrinėja maršrutą. Visi labai užimti. Nežada net nakvynės. Leitenantas, su kuriuo keliauju, pasiūlo eiti pas eigulį, kur esą jo kuopos kareiviai. Pasakyta padaryta. Pasukame eigulio link ir pakliūvame į liūnu užaugusį ežerą. Mūsų degtukai ne tik nenušviečia kelio, bet ir gerokai suklaidina. Na, po pusvalandžio klampojimū ir šokinėjimo nuo kupsto ant kupsto, išeiname į eigulio pasodę. Viduje šilta, šviesu, ir sausakimšai pilna karių. — A! Ponas leitenantas grįžo! Sveiki, p. leitenante! — sutinka mus džiaugsmingi balsai (Mat, leitenantas dar prieš savaitę vadovavo šiam būriui, bet buvo perkeltas į Kauną). Dažnas kareivis laiko lyg pareiga painformuoti savo leitenantą kas per tą savaitę įvyko. Nors 10 val. vakaro, bet niekas nemano gulti. Eigulio gana gausus vaikų būrys miega tarp pakilios nuotaikos balsų ūžesio.

Einame į kitą trobą, kur vyksta atsiskaitymas.

— Na, tai ką?... Sakai, ieną sulaužė? — ironiškai klausia vienas kareivis ūkininko, pareiškusio pretenzijas. — Pats mačiau — buvo supuvusi ir pati sulūžo...

— Stebiuos aš tuo žmogum, — sako man vienas ūkininkas. — Tik priekabių ieško. Ieną sulaužė. Penkių litų nori. O kai iš jo dobilų nupirko ir šiaudų — ir gerą kainą davė, tai jis užmiršta...

— Supaisysi visus, — įsikiša buvęs 1918—20 m. savanoris. — Gėdą tik visam kaimui daro...

Kareiviai, matyt, labai arti širdies ima ienos istoriją ir kliudo puskarininkui suvesti sąskaitas. Jie įtūžę dėl tų 5 litų.

— Mums negaila būtų sumokėti ir 50, — pakyla vienas kareivis nuo šiaudų, — bet kad būtų už ką...

Pagaliau sugėdintas savanaudis ūkininkas nurimsta ir pretenzijų nebereiškia.

— Ar daugiau tokių ūkininkų atsiranda? — klausiu.

— Ne! Toks — pirmas. Kiti — nors prie širdies dėk! Štai šitas, sakysim, senelis vis atneša kailinius: „Nesušalkit, vaikučiai!.. Vėsios naktys...“ Anas — visas savo kriaušes mums iškrėtė... Ką čia visa išsakysi.

Sušilęs puskarininkis, pagaliau visa sutvarkęs, pažiūri į namo šeimininką ir lengvai atsidusta: „Na, rytoj teks su jumis skirtis. O gaila...“

— O mums, manai, negaila. Triukšmo, žinoma, daug, bet kaip linksma, — taip pat lengvai atsidusta ir šeimininkas.

— O, kad taip ne atgal, o pirmyn! — reikšmingai nusišypso vienas atsarginis ir prieina prie stalo.

Puskarininkis tyliai pažiūri į jį.

— Na, vyrai, miegot!

**
[*]

Šaltokas gražus rytas. Kalnais kalneliais vingiuoja lauko kelias į Semeliškes. Švarus nedidelis miestelis. Prie bažnyčios naujoje mokykloje kuopa karių. Į mokyklą žiūri melsvas aukštas kryžius. Skaitau parašą ant jo. „Viešpatie, padėk mums atvaduoti sostinę Vilnių“. Semeliškės 1938. V. 29 d.“ Reiškia, kryžius pastatytas po ultimatumo... Ir prisimena Maironio žodžiai: „Nebeužtvenksi upės bėgimo...“. Devyniolika

GARBĖ

Baleišių vienkiemis buvo anapus. Visa apylinkė lietuviškai šneka, žmonės be „unoro“, jei neminėt Adomo Padlieskio, kuris buvo kilimo liublinitis ir labai didžiavosi savo kilme — lenkiškumu.

Baleišių Anupras įsigeidė išmokti vintą lošti. Jis mokėsi Vilniuje, lietuvių gimnazijoje, bet iš antros klasės išėjo. Girdi, nėra perspektyvų. Grįžęs namo, ilgai be darbo bastėsi, išsiaugino ilgus plaukus ir nagus, ir su visais pykosi, skūsdamasis, kad jo nesuprantą. Tomis dienomis pradėjo lankytis į Padlieskio namus, ten ir pradėjo lošti vintą.

Padlieskio sodyba buvo apleista, nors skaitėsi trys valakai. Mūro trobos ir tvenkinys vidury sodo leido sodybą vadinti polvarku, o pats Padlieskis laikė save bajoru. Trys Padlieskytės, jau visos tinkamos piršliams, skambino gitara, nešiojo pirktinius drabužius ir šieno negriebė. Bet jos vintą gerai lošė, kartais net patį tėvą aplošdamos.

Baleišių Anupras labai tiko į kompaniją, nes Vilniuje išmoko lenkiškos kalbos, delnai buvo minkšti ir šienapiūtės dienomis nešiojo gutaperčinę apikaklę.

Anupro brolis Mikas arė Baleišių vienkiemio žemę, kartu su tėvu buvo pasiryžę iš Anupro, kaip jie sakė, padaryti žmogų — išmokyti. Mokytojai, kunigai, kilę iš lietuvių sodybų, buvo ujami, todėl Anuprą nusprendė mokyti gydytoju.

Vieną rugsėjo dieną, kai mokiniai grįžta į mokslo suolus, Mikas prisitaikė paklausti Anuprą, ar jis nemanęs grįžti gimnazijon. Nors jau buvo prabėgę keletas metų, bet Baleišiai vis dar svajėjo Anuprą priversti prie mokslo.

Sode abu susitiko; Anupras kramtė geltoną klevo lapą ir niūniavo lenkišką dainelę apie pirmąją brigadą.

— Pinigų turim, metai geri, Anuprai, — tarė Mikas.

— Džiaugiuos ir aš, — atsakė Anupras.

— Matai, džiaugsmo būtų visiems, jei tau būtų geri metai.

— Man labai geri metai.

metų srovena Vilniaus ilgesio upė, ir jos jokia galia neužtvenks!

Būdingi čia kareiviai. Daug jų buvę prieš pašaukiant pasienio policininkais. Žino šias vietas, kaip savo penkius pirštus:

„Laukėm įsakymo pirmyn, o dabar... grįžtame“. Ir noriu jiems pasakyti, kad visa tai laikinai, noriu jiems papasakoti kaip pasiryžę Ok. Lietuvos gyventojai ardė N. pasienio sargybos būstą, sakydami: „Sienos čia nebus“, bet argi tie kariai patys nežino, kad visa tai, ko siekiama ir tikima — būtinai įvyks.

Iš Semeliškių į Vievį. Čia malonaus tik ką pakeitusio karinį mundurą baro viršininko globoje apšilome ir pasilsėję leidomės į Kauną.

Visur, kur tik teko kalbėti su kariais, galėjai pajusti vieną mintį: „Mes skubėjome, Tėvynės šaukiami, bet nieko nėra taip sunkaus, kaip laukti. Norime žygio, norime veikimo...“.

Traukiny, smagiai supančiam vagone, skambėjo dainos, o kalbų tema tebuvo viena: Vilnius!

Petras Babickas

— Mat, jei ir kitą pavasarį būsi Padlieskio kipšas...

— Ką tu nori pasakyti?... — sušuko Anupras.

— Aš nieko nenoriu pasakyti, bet jei tu važiuotum į Vilnių, kaip nors pasirengęs... į suaugusiųjų gimnaziją.

— Nėra perspektyvų, žiopoly, — atsakė Anupras. Bet kiek susigėdo stačiokiškos kalbos. Išspioves sukramtytą lapą, tęsė: — Aš galiu baigti universitetą, aš galiu baigti kažin ką, bet aš... lietuvis. Supranti.

— Ar vienas lietuvis išsimokė ir...

— Aš ne toks! Mes svajojom, laukėm, kad būsim priskirti prie ten, — mostelėjo ranka į Lietuvos pusę. — Dabar aš neturiu vilčių. Jei aš išsimokysiu ir negalėsiu atitinkamos vietos užimti, tik dėl to, kad mano motina lietuviškai, t. y. pagoniškai šnekėjo... Mano garbė, supranti, garbė neleidžia.

— Bet kokia garbė, jei tu taip... — brolis Mikas giliai pažvelgė į pabalusį brolio veidą. — Velniai žino, ar tai garbė, jei tu Padlieskiui kišenėmis tempi grūdus.

Brolis tylėjo. Jis staiga apsisuko, žvilgterėjo piktu žvilgsniu, ir tarė:

— Tu be garbės... Jei pavasarį jie neturėjo duonos, o mes... Tu be meilės ir be garbės. — Paskutinius žodžius Anupras beveik deklamavo. Tai netiko kvepiančiam sodui, apsuptam pilkų statinių tvorų ir apynių sruogų. Tai žodžiai iš knygų. Protu Mikas nesuvokė, bet krūtine juto brolio žodžių tuštybę ir nepritiklumą.

Dar vieną žiemą ir vasarą Anupras lošė vintą Padlieskių šeimoje, ir Baleišiai žinojo, regėjo, kaip jų sūnus kišenėmis nešė grūdus, išdidžiai žengdamas keleliu, į kišenių rankas įbrukęs ir švilpiniuodamas dainą apie pirmąją brigadą.

Kartą pavasarį Mikas sutiko Padlieskį, nešanti per turgų puspurę miežių, ir pakėlė kepurę, norėdamas užvesti ilgą, gal ir piktą kalbą, apie brolio valkiojimąsi ir priėmimą kišenių grūdų. Bet Padlieskas pirmas prakalbino — retas atsitikimas, ir be ypatingo pasididžiavimo pasakė:

— Va, pirkau puspurę miežių, tai, pani, bus pilščikam. Sudievu, pone Baleiši.

Mikas nebenorėjo sulaikyti, nes ir jam gaila pasidarė, kad ir keisto, ir tinginio, bet vis dėlto kaimyno. Nes koks gi gyvenimas, jei reikia palivarko savininkui miežių puspusę putrai pirkti.

Tik eidamas prie vėžimo, atsiminė brolio knygą, ant kurios buvo užrašyta „Anuprijan Baleišo“.

**

[*]

Atėjo ruduo, atnešdamas ir karą. Padlieskis sujudė, nes buvo seniūnas. Stropiai vykdydamas mobilizaciją, apgailėstavo neturįs sūnaus, kurį tuojuo siųstų savanoriu. Dukros rengėsi, krovė, į už kiemo klevus nupirktus čemodanus, baltinius, obuolius ir kvėpalų bonkutes, bet vis neišsirengė, nes vis kažin ko trūko.

Ir Baleišio Anupras vaikščiojo neramus, kažin kur rengėsi. Vieną vakarą, išsitepęs batus barsuko taukais, nuėjo pas Padlieskius ir visos trys dukros išlydėjo jį Vilniaus keliu.

Po savaitės Padlieskytės gavo laišką, kurį nešiojosi ir visiems gyrėsi, kaip joms pavykė vieną vaikną

pastatyti po tėvynės vėliava“. Ar iš knygų buvo iškaite, ar Anupras taip rašė — nežinia, tačiau visiems jos kartojo: „Po tėvynės vėliava“.

Baleišių namas tylėjo. Tik radijo, neseniai leistas klausytis, pranešė iš anapus, iš Kauno, kaip lenkai traukiasi prie Vislos, kaip vokiečiai užėmė Blombergą, kaip užėmė stebuklingą Čenstakavą.

Iš Vilniaus ir Varšuvos pranešinėjo, kad tai puiškus, iš anksto parengtas atsitraukimas, kaip kaujasi legijonai, it liūtai, bet Baleišiai, ypač motina, neatsitraukė nuo radijo. Jai vis rodėsi Anupras, tai sužeistas, tai nukautas kur prie Gardino girių, kurias ji matė dar jaunystėje.

— Žuvo, viskas žuvo, — ji kalbėjo vakarų suteimoje, tai poteries kalbėdama, tai vyrą klausinėdama, kodėl tie lenkai taip bėga. Juk jis buvo Didžiajam kare prie Mozūrų ežerų, ten pat, kur dabar bėga lenkai. Gal jis pasakys...

Baleišis rūkė pypkę ir tylėjo. Jis nekaltino sūnaus, nes jau keli metai atgal tėvo neapykanta sūnui perdegė, ir jis nieko nesakė. Tik pasakydavo: „Kožnas save apkloja“.

O į visus pačios klausimus retkarčiais atsakydavo: „Visaip būna...“

— Bet gi bėga, Dievuli Tu mano, kaip kiškiai, — išklausiusi žinią, kalbėjo Baleišienė.

— Visaip būna...

Po kelių dienų viskas sumišo. Paaikėjo — nebūta jokio atsitraukimo; sumušti, iškrikę bėgo.

Apylinkėje pradėjo bastytis nepažįstami, ginkluoti žmonės, apžėlę barzdomis, paniurę ir pikti. Padieskis gavo keletą senų šautuvų, keletą medžioklinių, kuriais apginklavo namuose likusius vyrus ir liepė eiti sargybon.

Kažin kodėl Miko neėmė kariuomenėn. Gal dėl to, kad prieš porą metų tris mėnesius sėdėjo kalėjime už lietuviško ženkliuko nešiojimą, — taigi Mikui teko saugoti šilainių dvarą, esantį prie miško.

Vidurnaktyje Mikas išgirdo keletą šūvių miške prie miško sargo trobų. Nuskubėjęs rado du vyrus, kurių vienas buvo peršautas, o kitas surištomis ran-

komis stovėjo prie sargo tvartų sienos. Sargas stovėjo prie vartelių ir švilpė skardžiu švilpuku, šaukdamas dvarė esančius sargybinius. Bet kiti buvo išėję gulti, tik Mikas atskubėjo.

Prie surištojo kojų spinkėjo blankus žibintuvėlis, sviestiniu popieriu apklijuotas, o gulys ant žemės krikė ir rove žolę.

— Į vidurius, — pasakė sargas Mikui. Sargo balsas virpėjo, tarsi atsiprašant, o po valandėlės tęsė: — Kad kaip žmonės... Kareiviai, išalkę, žinoma... Aš pats buvau kareiv... Tegu, velniai, lenda pro stogą, kaip žinodami, vagia paskutinį užtrinalą...

— Taigi, kad žinodami... Gyvuly! — suriko per dantis košdamas surištasis.

Mikas krūptelėjo.

Tai... Anupras.

— Jėzau... Tai kaip gi?... — Mikas pakėlė šviesą prie veido. Jis pamatė sumenkusį, perkirstu veidu brolių. Randas užsitraukęs, bet tamsoj biauriai šypsojo.

— Padėk žiburį! — suriko Anupras.

— Taigi, kad Anupras... Nepažinau, — tarė miško sargas. — Tai nesusipratimas... Bet kas gi... Ir bobos nėra... ir aš vienas, — sargas priklaupė prie peršautojo, nes jis nutilo.

— Mirė... nu... Bet kad būčiau norėjęs, — teisinosi miško sargas.

— Gyvuly, — tarė Anupras. — Atriškit. Ėmė graužti virvę savo baltais, aštuoniolikos metų jaunuolio dantimis. Brolis atrišo.

— Svetimą žmogų, mano draugą, — piktai priekaištavo Anupras. — Galvijai.

— Kur tu eini, Anuprai? — brolis kalbėjo, supratęs viską ir pritrenktas vagystės ir žmogaus mirties. — Tai ko tu neėjai paprašyti...

— Kvaily... Taigi... Mano garbė... Mano savigarba... Suprantat... Kur man akis... Garbė... garbė... — Ėmė Anupras verkti. Piktai ir atkakliai, sakytum jis apverkė garbę, kurios jis neteko, bet dar daugiau apverkė šią valandą ir save, kad, štai, jis „garbingas“ vyras turi apverkti save.

L. Dovydenas

1920 m. liepos mėn. butegeidėnų žygis į Vilnių

Liepos 15 d. apie 12 val. 7 pėst. pulko 7. kuopa pasiekė Zurovičius, Naujuosius, kur susitvarkiusi, pasilsėjusi su dainomis žygiavo į Vilnių. Jau priemiesty pamatę mūsų kariuomenę, žmonės iškart nesuprato, kas gi čia tokie įeina, bet sužinoję, kad lietuviai, pradėjo mėtyti gėlėmis ir bučiuoti kareivius, vadindami juos išgelbėtojais ir kt. Iš vietos gyventojų sužinota, kad neseniai rusai užėmė Vilnių ir kad mieste lietuvių dar nėra. Mieste daug rusų raitininkų ir pėstininkų. Paliktas prie kuopos ltn. Šidlauskas, o ltn. Černius su ltn. Babarskiu ir 4 raitininkais nujojo į Jurgio prospektą. Čia juos apspito žmonių būrys, apipylė gėlėmis ir šauksmais. Rusai atidžiai tai sekė ir, matyt, nesuprato, kas čia darosi.

Buvo jaučiama, kad toks nuoširdus lietuvių priėmimas nevisai geras, kada mieste dar tebėra daug svetimšios kariuomenės. Tad reikėjo skubiai joti pas raudonosios armijos įgulos viršininką prisistatyti jam, o antra — ir žinių gauti.

Prie jo durų stovėjo didžiulė jų karių minia. Ltn. Černius, palikęs ltn. Babarskį su gusarais gatvėje, įėjo pas raudonosios armijos įgulos viršininką, kuris sėdėjo gražiai apstatytame dideliame kambaryje. Po užtrukusios 15 min. kalbos, įgulos viršininkas parodė kareivines ant Neries kranto ties Žaliuoju tiltu, Gedimino kalno apačioje. Atsisveikinant, mūs 7. kp. vadui jis griežtu tonu įsakė: „Jūs turit nešti visą sargybą įguloje“.

Po ilgų derybų jis pasakė: „Paleidžiu jus nuo sargybų, bet jūs žiūrėkit, jeigu kas nors atsitiks, tai aš jus sušaudysiu“. Tuo laiku apie ltn. Babarskį ir gusarus spietėsi begalinė minia raudonosios kariuomenės karių, kurie kažką kalbėjo, šūkavo.

Tuo pat laiku dainuodama atėjo ir kuopa. Vėl susirinko didžiausia vilniečių minia, kuri šaukė valio, mėtė gėles, traukė iš rikiuotės kareivius, bučiavo juos. Daugelis vilniečių iš džiaugsmo verkė. Kareiviai buvo apkaišyti gėlėmis: ant kiekvieno šautuvo po gėlę. Vos tik kuopa sustojo, tuoj atsirado mėsos, duonos, pyrago

JIE DALYVAVO 1920 M. VILNIAUS ŽYGYJE

Atsargos eilinis Antanas Štaškūnas, gimęs 1896 m. Vantainių km., Radviliškio vls., Šiaulių aps., neturtingo ūkininko šeimoje. 1919 m. balandžio 4 d. atsišveikino su namiškiais A. Štaškūnas ir įstojo savanoriu į kariuomenę. Nežtrukus buvo paskirtas į Kauno batalioną (dabartinį 7. pėst. pulką).

1919 m. spalio 9 d. batalionas išvyko į Baisogalos apylinkes ir pradėjo kovoti su bermontininkais. Apie kovas leiskime papasakoti jam pačiam: — Išsikrovę Baisogalos stotyje, žygiavom į Juodupės kaimą. Slenkant teko paleisti vieną kitą šūvį į bermontininkus. Jie pasirodydavo už krūmų, trobų, tvorų. Pradžiom Juodupės kaimą. Netoli pasiekėm kitą — Daujočių. Bermontininkų nematyti. Saulutė pakilo aukščiau. Pažyglavę apie 2 km, pasiekėme Daugelaičių kaimą, kuriame prie dvaro įvyko susirėmimas. Vado nurodyti, supame dvarą. Bermontininkų sargyba pastebėjo ir pradėjo šaudyti

Eil. A. Štaškūnas.

į mus. Tik ką įėjus į dvaro rajoną, buvo nukauti mūsų kuopos eil. Sakalauskas ir Jaraminas. Pirmosios bataliono aukos kautynėse. Iš abiejų dvaro pusių miškas. Bermontininkai atsišaudydami į jį spruko. Vienas mūsų šūvis sparnas keletą jų pagavo. Dvare radome nukautą bermontininką. Batalionas jame apsislojo. Čia būnant, kasdien bermontininkai mus užpuoldinėjo. Po trijų savaičių atvyko 1. pėst. pulkas ir jis užėmė mūsų saugotą barą.

Lapkričio mėn. pradžioje batalionas gavo įsakymą išžygiuoti Tauragės link. Po trijų dienų žygio pasiekėm Tauragę. Pasidarė linksmiau. Daugelis mano draugų sutrynė pusles ant savo kojų; kiti tik begalėjo paeiti. Apsistojom 3 km nuo miesto. Į jį išėjuntė žvalgyba, kuri pranešė, kad bermontininkai užėmę visas miesto įstaigas ir geležinkelio stotį. Viename mūro name esą iškelta bermontininkų vėliava. Apie jį vaikščioja rūkydami keletas bermontininkų.

Bataliono vadas 2. ir 3. kuopai įsakė supti miestą iš sparnų. 1. kuopai, kurioj aš buvau, įsakyta eiti tiesiog plentu — gatve į mūro namą su vėliava. Išlipylę grandinėn, pasiekėme miesto pakraštį. Dienos 11 val. Pamažu prislenkam prie namo. Į bermontininkų štabą paleidžiam seriją šūvių-kulkų. Iš pradžių pro langus šaudė, bet po pusės valandos iškišo baltą vėliavą. Tai supratom, kad pasiduoda. Pirmas prislenku prie durų. Čia žvimbt — kulka pro šalį. Suėjom keliolika iš karto

ir kt. Tuomet atėjo mūsų plk. Ladyga, gen. Nagevičius ir keletas anglų ir amerikonių karininkų. Apie kuopos atvykimą paašškinta plk. Ladygai, kuris pasakė: „Tai labai gerai, kaip tik laiku“.

Plk. Ladygos įsakymu kuopa išrikiuota Jurgio prospekte. Čia atėjo mūsų karininkai su anglų, amerikonių ir Sovietų Sąjungos vadais. Juos atlydėjo didžiulė minia. Plk. Ladyga pasisveikino su mūsų kuopa. Po to jis prabilo į kareivius. Jo kalbą palydėjo, sušukdami valio ir sugiedojo Lietuvos himną. Iš minios išėjo Sovietų komisaras su raudona žvaigžde ir pasakė kalbą, primindamas, kad Maskvos sutartimi Vilnių atiduos lietuviams, su kuriais draugiškai gyvena ir gyvena. Vilnius jiems dabar reikalingas tik operaciniais sumetimais; jie tuojau Vilnių paliksia, kai tik lenkus sutriuškinsia. Po kalbos rusų kariai užtraukė internacionalą ir revoliucines dainas. Vėliau kalbėjo mūsų plk. Ladyga, kurio kalbą palydėjo Lietuvos himnu, ir vėl komisaro kalba — internacionalas. Susirinkusi begalinė daugybė žmonių stebėjo visas šitas iškilmes.

Po visų šitų kalbų, plk. Ladyga įsakė kuopai vykti į kareivines ir ten būti iki atskiro įsakymo. Žygiuojančius su daina lietuvius kareivinių link lydėjo didžiulė minia žmonių ir mėtė gėles. Žygiuodami sutiko gusarų eskadroną, ltn. Labučio vadovaujamą. Kareivinėse rasta kai kurios lovose šienikai ir antklodės; matyt, lenkai skubiai turėjo bėgti iš jų, kad net guolių nesusėję pasiimti.

Vos tik spėta kareivinėse susitvarkyti, kai iš miesto pradėjo eiti vietos gyventojai su sviestu, sūriu, mėsa ir duona. Raudonosios kariuomenės kariai taip pat pradėjo lankytis į svečius, prašydami ko nors užkasti. Be abejonės, netrūko ir agitacijos, tačiau dauguma laikėsi nuoširdžiai.

Mūsų kuopa apsigyveno kareivinėse ir laukė įsakymo. Pavakarėje atvyko 8. PP viena kuopa, kuri skubiai kažkur vėl išžygiavo.

Liepos 16 d. rytą kuopą pabudino didelis užesys. Važiavo artilerija irėjo 8. PP vienas batalionas. Kuopoje geriausias ūpas. Liepos 18 d. atvyko iš Kauno šarvuoti automobiliai, vienos dalies mokomoji kuopa ir komendantūra.

Liepos 18 d. butegeidėnų kuopa dainuodama išėjo iš Vilniaus į Nemenčiną, kur buvo apsislojęs jų pulkas.

J. A.

vidų. Paėmėm į nelaisvę 20 bermontininkų, daug granatų, šautuvų, brauningų. Kitas įstaigas paėmėm geruoju.

1920 m. sausio 15 d. pavakare geležinkeliu išvykėm į barą prieš lenkus. Pulkas užėmė barą Ukmergės apskr. Čia prastovėjome apie pusę metų. 1920 m. rugpjūčio 26 d. su kitomis dalimis įėjome į Vilnių. Man buvo

taip džiugu, įžengus į Vilnių. Įėjė truputį atsikvėpėm. Bet tuoj buvo gautas pranešimas skubiai vykti prie Gedimino pilies bokšto į vėliavos iškėlimo iškilmes. 18 val. suplevėsavo bokšte mūsų trispalvė, tokia graži ir maloni vėliava. Suvirpėjo Panerio apylinkės skambančiais Lietuvos himno žodžiais. Iš daugelio buvusių iškilmų dalyvių iškrito džiaugsmo ašaros. Po iškilmų dainuodami nuvykome į Šnipiškių kareivines.

1920 m. rugsėjo 22 d. pulkas išvyko į Gardino apylinkes sulaikyti lenkų puolimo. Žymiai gausingesnių priešų jėgų nepasisekė atremti. Daug mūsų pateko į priešų nelaisvę. Man teko bėgti, susidarius grupėi, apie 80 km. Grupėje buvo ir ltn. Butvinskis. Pamišiam didelį dvarą. Ten radome ir kitus pulko dalinius. Bet ten tik ką įsitvirtinus, vieną spalio mėn. rytą sargyba pranešė, kad lenkai artinasi į mus. Vada pasitarė, įsakė pasitraukti grupėmis. Mūsų grupę sudarė apie 200 žmonių. Žygiavom smarkiai apie 120 km. Pasiėmiam Lydos miestą. SSSR kariai mums išdavė trims dienoms sausą maisto davinį. Geležinkeliu išvykome į Vilnių.

Po dienos vėl Vilniuje. Taip linksma gyventi. Gedimino kalno bokšte kasdien iškyla ir nusileidžia tautinė vėliava. Kareivinėse skamba mūsų dainos.

Savanorių kovos ir jų atsiminimai stiprindavo mūsų jaunųjų viltis, kad anksčiau ar vėliau mūsų ryžtamas ir kilnios aukos atneš Tėvynei laimėjimą.

Išaušo 1920 m. spalio 9 d. rytas. Gauta liūdna žinia: palikti Vilnių ir išžygiuoti Mėišiogalos link. Smarkiu tempu su nuliūdusia nuotaika išžygiuojam. Pasiėkėme Puciniškių kaimą. Iš jo pasipylė kulkos. Zvimbdamos lekia pro galvas. Viena kuopa, kurioj aš buvau, puolė kaimą. Mūsų buvo apie 150 kovotojų. Smarkiai trumpais perbėgimais puolame. Po kelių minučių užėmėm kaimą. Jame sučiupome 20 lenkų.

Vienų kautynių metu ties Širvintais buvo sudaryta žvalgyba iš 5 žmonių. Jon patekau ir aš. Žvalgybos vyresniuoju buvo būrininkas Petraitis. Einame žvalgyti. Trys šokinėja per tvorą, eina per sodus, o aš su būrininku einu gatve. Pasiėkiam turgaus aikštę. Joje sau ramiai lenkai gaminasi pietus. Katilinės garuoja. Viename šone juda keli šimtai arklių. Nusprendžiam nieko nedaryti. Išliaužiam Širvintos upelio pakrantėn. Pažvelgę pirmyn, pamatėme per tiltą žygiuojant apie 40 žmonių. Persikeliam į kelio griovius ir laukiam. Artinasi. Negalim pažinti: ar mūsų daliniai, ar lenkų. Būrininkui sakau, kad ten lenkai, o jis, kad ne. Besiginčijant žygiuojantieji priejo apie 50 metrų nuo mūsų. Priešaky pamatėm einantį vieną mėlyną prancūzišką miliną ir lenkišką kepurę. Aišku, kad lenkai. Paleidom į juos ugnį. Vieni kėlė rankas aukštyn, kiti bėgo atgal. Taiklūs mūsų šūviai vieną kitą perverčia. Vejamės juos. Pamatėm, kad iš pravoslavų cerkvės į mūsų dalinius šaudė iš kulkosvaidžių. Paleidžiam kiek galint smarkesnę ugnį į ją. Lenkai, pajutę mūsų kulkas, ėmė bėgti iš cerkvės. Bet išbėgti nebeteko. Nes visi mūsų pulko daliniai apsupė juos. Šaudymas sustojo. Aš su būrininku pribėgome prie cerkvės durų. Žiūrim, koks 100 lenkų išsigandę spokso ir stovi, lyg numirę. Sušunkam: „Rankas aukštyn!“ Tuoj atvyko mūsų daugiau ir nuginklavom juos, — baigė pasakoti eil. A. Štaškūnas.

Kovos pasibaigė. Pulkas vėliau saugojo demarkacijos liniją, o paskui persikėlė į Žiezmaris. Į atsargą eil. Ant. Štaškūnas paleistas 1921 m. spalio 15 d. Už pasižymėjimus kautynėse apdovanotas Vyčio kryžiumi. Žemės sklypą 10 ha gavo Radvilų kaime, Radviliškio vls., Šiaulių aps. Dabar tarnauja Radviliškio geležinkelio stotyje ir priklauso vietos šaulių rinktinei.

J. psk. Balys Brazdžionis

MOKYKLA IR KARIUOMENĖ

KAIP MOKSLEIVIAI TRISPALVĘ KĖLĖ GEDIMINO KALNE

Tyli naktis gaubė Gedimino pilį. Buvo pasakiška ir slaptinga. Du skambūs dūžiai suskambėjo Katedros bokšte. Dusliais, bet tankiais žingsniais slenkame nuo Neries pakrantės Gedimino kalnan.

Lipame į viršų, o sunkios mieguistos akys vos išžiūri kelią medžių šešėliuose. Lipame aukštyn ir aukštyn. Štai ir pati pilis matyti. Smarkiau spaudžiu trispalvę prie krūtinės. Lipame atsargiai. Jurgis truputį bijosi, nors ir nenori to parodyti. Matau, kaip jo veidas pasikeičia, o kiekvienas medžių sušlamėjimas priverčia jį griebtis ginklo. Kartas nuo karto žvilgterėję Trijų Kryžių kalnan, matome silpną baltą šviesą, tai ženklas, kad mūsų sargyba budi ir joks pavojus iš ten mums negresia. Prisiartinome prie bokšto ir po kelių minučių jau esame jo viršuje. Iškilmingai žvelgiame į visa, ką tik matome tokioj ramioj nakties ty-lumoje. Jurgis pritvirtina Lietuvos trispalvę prie stiebo ir kelia į viršų. Aš, ramiai stovėdamas, atiduodu pagarbą, kartodamas: „Tau, mūsų sostine, aukosime visas jėgas, nepabūgdami nors ir mirties!“

Dar nespėjome nusileisti nuo piliakalnio, kaip štai išdygo mūsų sargybinio poviza.

— Išdavimas, vyrai!

Lyg perkūnas trenkė mus ta žinia. Žaibo greitumu išsitraukėm ginklus ir pasiryžom reikalui esant brangiai atiduoti savo gyvybę. Žvilgterėję į Trijų Kryžių kalną, matome raudoną pavojaus ženklą. Greit traukdami išgirdome tris šūvius. Tur būt, žandarai susikovė su mūsų sargyba. Norėdami pereiti į Trijų Kryžių kalną, įbrendam į Vilnelę. Nespėjame, sužibo žandarų prožektoriai. Greit pasinėrėm iki pat kaklo į vandenį. Šaltas vanduo lyg adatos bado kūną. Girdejom praeinančių lenkų žandarų balsus: „Kur jie pasidėjo, prakeiktieji...“ Greit išlipę iš vandens, movėm pro Trijų Kryžių kalną, skubėdami į Antakalnio miškus, sutarton vieton. Visi jau susirinkę. Tik dar nėra Jeronimo ir Juozo. Jeronimas, tur būt, dar negrižo iš kelionės, kurią turėjo atlikti, bet Juozas kartu buvo sargyboje. Kas jį nutiko, ir kas buvo per šūviai, niekas to iš mūsų nežinojo. Gal žandarai jį nukovė, nes žinojom, jog gyvo kovotojo niekad nepaims į nelaisvę. Visi labai susirūpinom. Tik štai tą tylą pertraukė kažkieno žingsniai. Grįžta Jeronimas visas išbalęs. Prieina prie vado arčiau ir nori raportuoti, bet negaži, kažkaip keistai žodžiai sprunka iš jo lūpų. Galop sukaukęs visas jėgas, raportuoja:

— Nušoviau išdaviką.

Keistai nuskambėjo jo žodžiai toje mirtinoje ty-lumoje. Truputį palaukęs, pradėjo pasakoti:

— Žinote, broliai, grįždamas iš Vileikos važiauvau pro Bernardinų sodą, tuo sutrumpindamas kelią. Dar neprivažiavęs tilto, pamačiau tolyumoje kažkokius šešėlius. Maniau sau, kas tai galėtų būti pačiam vidurnakty. Nusėdęs nuo dviračio ir palikęs jį krūmuose, pats prislinkau prie tos vietos, kur šešėlius mačiau. Neįsivaizduojat, broliai, kaip smarkiai išsigandau ir nustebau, kada pamačiau daug žandarų ir jų viduryje Juozą, kuris kažką lenkams karštai aiškino. Prislinkęs arčiau nugirdau, kaip jis aiškiai jiems nuro-

dinėjo, kur galėtų jie susidurti su mūsų sargyba. Staiga manyje užvirė didelis kerštas. Sublizgo ginklas mano rankose, norėjau paleisti šūvį į jo išdavikišką širdį, bet negalėjau, nes jis stovėjo apsuptas žandarų. Šiek tiek susivaldęs laukiau, kas bus toliau. Būčiau iššovęs, kad praneščiau jums pavojų, bet metęs žvilgsnį į Trijų Kryžių kalną, pamačiau raudoną šviesą, mūsų pavojaus ženklą. Tuoju supratau, kad jūs apie pavojų žinote, o aš gi nusprendžiau su išdaviku atsiskaityti. Netrukus žandarai išsiskirstė ir nuėjo Gedimino kalno link. Juozas apsisukęs žengė alėja tyliai švilpaudamas. Iššokau prieš jį su ginklu rankoje, virpančiom lūpom norėjau kažką tarti, bet nesugebėjau. O jis nusigandęs išdavikiškom akimis klaidžiojo tai į ginklą, tai į mane. Mačiau, kaip jis dreba, gal ir rekti norėjo, bet, matyti, iš išgąščio negalėjo ištarti nė žodžio...

Atlikęs savo pareigą, skubėjau pranešti jums, broliai, šią taip liūdną mums žinią, jog nėra jau vieno iš mūsų kovotojų eilių, kuris mirė ne kovotojų eilėse, bet kaip išdavikas, norėdamas parduoti savo brolius.

Vilnietis

UTENOS GIMNAZIJA

Visi, kurie su kariniu rengimu susidūrė pirmą kartą, mokosi lygiavimo, rikuotės, raportavimo. Vyresniųjų klasių mokiniai dabar supažindinami su priešdujine apsauga ir dujomis. Iš viso priešdujine apsauga šiuo metu didelis susidomėjimas. Tuo klausimu kpt. Dailidonis skaitė paskaitą ir visiems mokiniams.

Lakštutis

Aš kareivis būsiu

Mažas Petras džiaugias:

— Tėve, žilaūsi!

Pamatysi, aš užaugęs

Tvirtas karys būsiu!

Mes šiandieną matėm..

Daug karių prajojant,

Šaukti jiems „valio“ suskatom

Ir kepurėm mojom.

Sesutėlės mūsų

Rūtų daug priskynė,

Ir karius narsiuosius

Jomis padabino.

Ak, gražiai dainavo,

Dūdom maršą grojo,

O trispalvė plevėsavo,

Kai pro kaimą jojo.

Mes kareivius mylim —

Mūsų širdys džiaugias:

Mūsų laisvę jie apgynė

Ir Tėvynę saugo.

Adolf. Bagdonas

Bauba ant savo pečių dabar truputį galvą nešiojo — prityrusią. Kai tuomet naujoku į pulką važiuvo, tai jau net prisiminti nesmagu: naujitelaitį kostiumą užsitempė, šviesią skrybėlę ant šalies užspaudė. Iš šono žiūrint, aišku, gražiai atrodė. Net pats naujokas Bauba tai jautė. Ką gi: visi kažkokiais palaikiais apsikabinę, kitas klumpėm barškina, o jis! Jau iš vieno žvilgsnio gali spręsti, kad vyras ne nuo hektaro. Todėl ir Kauno stoty jisai nė kiek nenustebo, kai atėjęs naujokų pasitikti puskarininkis jį pirmąjį pasveikino ir paklausė, į kokią dalį ir iš kur esąs. Kad šančiškės į jį daugiausia dėmesio kreips, taip pat buvo lauktina. Dvi tokios geltonplaukės tą gretą, kurioje jis iš krašto žengė, net iki pulko vartų palydėjo. Bet ligi čia visas iškilnumas ir tesitėsė. Tuoju reikėjo sandėlininkui visą civilinį turtą atiduoti. Bauba dar kokios spintos apsidairyti bandė, bet kai sandėlininkas tik akis pastatė, tai Bauba nė nepastebėjo, kaip jo šventadienis negailestingai susivijo į ryšulį. Dar liūdniau pasidarė, kai ir skrybėlę patarė ten pat išprausti.

— Še tau ir fanaberija, — liūdnai galva palingavo išeiginių drabužių savininkas.

O kai išvažiuojant reikėjo atgal visa atsiimti, tai grandinis Bauba savo ryšuly rado kažkokį raukšlėtą blyną ir kietus, kaip šoferio, rūbus. Dabar atgal į stotį grįžtančio geltonplaukių akys jo nebelydėjo. Tik kažkokie vaikalgaliai šūktelėjo, kad jis savo skrybėlę jiems paliktų — jie prisipūsią ir turėsią kuom krepšini žaisti.

Pašauktas pakartoti atsarginis Bauba pasinaudojo visu daug kainavusiu patyrimu. Kaip gavo lapelį su įrašu v y k t i t u o j a u, tai tiesiai iš miežių lauko ir išėjo į stotį.

— Vyre, dabar nė padegamosios bombos mano aprėdo neįveiks, — šypsojosi, žvelgdamas į blizgančias kelnes, perbraukdamas ranka per kletus švarko atlapus. Ir jo kepurė dabar gali visur įtilpti. Ji nuo try-

nimosi apie piaunamąją mašiną išsialyvavo ir pasidarė nebeperlijama.

Atsarginis Bauba matė, kad ir visi kiti dabar jau išgudrėję, žino, kaip kariuomenėn eiti. Dabar vyrai ir laikosi kitaip. Pagalvotum, jog visi puskarininkiais ar net viršilom yra. Tik forma kai kurių apsigadino. Čia toks žydelis, kad jau susimetė į pilvą, tai tik šnypščia, pūkščia, nė nusilenkti nebegali. Vėbra, kurs kairiajame sparne amžinai turėdavo rėkti „nepilnas“, dabar tai jau tikrai papilnėjo. Anot buvusio mūsų skyrininko, dabar vistiek būsią, ar linijos gale Vėbra stovėsiąs, ar ant šono išsitiesiąs.

Puskarininkis Nauragis su grandiniu Petkum, kurie kariuomenėje buvo išgarsėję dideliais frantais ir mėgo nešioti aptemptus mundurėlius, dabar pasiryžo susirasti savo seną aprangą. Gr. Petkui lengviauėjo, nes ant jo munduro pamušalo jo skyriaus kareiviai, kuriems jis skelbdavo, kad momentais grandinis yra pats didysis viršininkas, buvo nupaišę didelį ožį. Tiesa, jis tada mėgino dar plauti, bet pasiutęs rašalas vistiek paliko didelius pėdsakus. Ir dabar tas ožys ramiausiai tebesiilsėjo vienoje lentynoje. Matyti, su ožiu munduro niekas nenorėjo imti. Psk. Nauragis taip pat surado savąjį, bet jo munduras buvo laipsniu pažemintas ir terodė grandinį. Nauragiui nepatiko, kad jo aprangą nešiojo nevertas jo vardo, bet vistiek pasiėmė. Tačiau nei vieno, nei kito radiniai neprādžiugino: gr. Petkui rankovės kažkodėl buvo pasidariusios baisiais trumpais, o psk. Nauragis negalėjo nė pradėti tempti mundurą ant savo gerokai pastorėjusio kūno; beregint vienas šonas išsižiojo. Tada jis su tuo prairusiu šonu nutarė susikombinuoti visiškai naują mundurą, nes senieji jau buvo visiškai išsi-
baigę.

Ir taip vos po didelių vargų atsarginiai pasijuto savo vietoje, neužmiršdami, ką reiškia jų ilgi, išsidraikę plaukai, sumitę liemenys

KAIP IR KAS GALVOJAMA APIE KAREIVIUS

Tėvas, turėdamas sūnų kareivį, galvoja, kad jokie ultimatumai ir incidentai iš kaimynų pusės jam gresti negali.

Motina jaučia, kad jos darže kaimyno vištos ir gaidžiai agurkų nekapstys, o jos paukščiai ir gyvuliai yra drausmingi ir į kaimyno teritoriją neis.

Mergaitė galvoja, kad kareivis yra burtininkas, kuris savo plienine širdimi lengvai perveria jos širdį, o prieš civilius uždeda dujokaukę.

Jaunuolis galvoja, kad kareivis yra toks daiktas, prieš kurį jis yra tik muilo burbulas.

M. Ž.

GUSARŲ KRONIKA

Laimėjo. Vienas pulko karys, konkuruojantis paėmęs iš kito kario be jo sutikimo gerai kliūtis šokantį arkli, laimėjo prie kiekvienos kliūtis tam tikrą skaičių pabaudos taškų.

Išvyko. Eilinis Kuosa, prirašęs kelis žodžius į atsiųstą apie motinos sirgimą gydytojo išduotą pažymėjimą, išvyko ne atostogų, bet į VI forto kurortus.

Grįžo. Gr. Gailučio laiškas, siustas ažuolyne susipažintai panelei ir adresuotas šančiai 58 nr. su adresu biuro pažymėjimais ir laiškanešių parašais po 3 mėnesių grįžo.

Išgelbėjo. Eilinis Kumputis išgelbėjo eilinį Drąsutį nuo karo policijos, įduodamas jam leidžiamą raštelį.

Apdovanoti. Eilinis Kamšutis ir jaun. kareivis Kiela už perlipimą pulko rajono tvoros viršilos apdovanoti po 1 val.

Išrado. Jaun. kareivis Ropė išrado būdą kaip pro tvoros skylę išlįsti ir mylimą Marytę aplankyti.

Nuteisti. Kerutis ir Petrutis už joji-
mo metu nukritimą nuo arklio nuteisti statyti po 12 bonkų alaus.

Ag.

KAVALERIJOJ

Jaunas kareivis: Ar žinot ką, vyrai, šiandien mes kiekvienas gausim po puikią žirgą su balnu!

Senas kareivis: Vargšai arkliukai, jie dar nežino, kad šiandien jie kiekvienas gaus po kelmą ant balno. (PS)

PER HIPOLOGIJOS PAMOKĄ

Veterinarijos gydytojas: Pasakyk, jaunas kareivį Strazde, kam reikalinga arkliui uodega?

Jaunas kareivis: Kad būtų už ko įsikibti plaukiant per Nerį, tamsta gydytojau! (PS)

KOKS SKIRTUMAS

Kareivis po pamokos klausia draugą: — Kaip tu manai, kuo žmogus skiriasi nuo beždžionės?

— Aš manau tuo, — atsakė draugas, — kad žmogus gali kalbėti, o beždžionė ne. Jeigu beždžionė galėtų pasakyti, pavyzdžiui: „Aš esu beždžionė“, tai tuomet ji būtų žmogus. Pp.

ir drąsūs žvilgsniai. Visas kariuomenės jaunimas prie viso to taip greitai priprato, kad atsarginio kitaip negalėjo įsivaizduoti.

V. Navis

LAIMĖJO ASMENINIUS PRIZUS UŽ ŠAUDYMĄ. 1939 metų sunkiųjų kulkosvaidžių asmeniniame priziniame šaudyme prizus — laikrodžius su grandinėmis laimėjo šie kariai: 1) Sidabrinis laikrodžius: 3. PP gr. Kostas Skrickus, 8. PP j. psk. Alfredas Michnevičius ir 1. KP cil. Jonas Astikas. 2) Nikelinius laikrodžius: 4. PP psk. Kazys Radzevičius, gr. Jonas Kemundris ir cil. Petras Vileniškis; 5. PP vrš. Juozas Morkūnas, gr. Antanas Binkauskas ir cil. Juozas Radzevičius; 6. PP cil. Bolius Budreikis; 7. PP psk. Juozas Aleškevičius ir gr. Bronius Jucius; 3. KP cil. Povilas Mušinskas.

CJSO — TURNYRO NUGALĖTOJAS. Spalių 12 d. pasibaigė Kauno rudens vyrų krepšinio turnyras, kurio nugalėtoju liko CJSO, finale įveikusi LFLS 40:18 (21:6). Ši finalinė kova tarp CJSO ir LFLS buvo tikrai puikios krepšinio pavyzdys, nes buvo aiškus techninis ir taktinis brandumas, ir ypač tuo pasižymėjo meisteris CJSO.

Dėl trečios vietos ypač buvo karšta kova tarp Grandis ir Aušros. Pirmame kėlinyje turėjo aiškią persvarą Grandis ir kėlinį baigė savo naudai 17:7. Antrame kėlinyje sukrotę aušroakai ne tik išlygino, bet ir persvėrė 5 taškais savo naudai, bet paskutinėmis žaidimo minutėmis Grandis stipriau susiėmė ir išplėšė pergalę 31:30 (17:7).

IŠ LIETUVOS L KLASĖS FUTBOLU PIRMENYBIŲ. Spalių 8 d. buvusiose futbolo pirmenybių rungtynėse po apylygės kovos rungtynes laimėjo Tauras prieš ŠS Kovą 4:3 (2:2). Spalių 9 d. buvo dvejų pirmenybių rungtynės Kaune tarp LGSF ir LFLS. Rungtynes visai pelnytai laimėjo LGSF 5:1 (2:0). Ir Šiauliuose tarp Sakalo ir ŠMSK. Rungtynes pelnytai laimėjo ŠMSK 2:0 (2:0).

NAUJIEJI LEIDINIAI

J. Namikas, **EUROPA IŠ ORO**, arba 10.000 kilometrų oro keliu. Lietuvos Aero Klubo leidinys. 132 pusl. Kaina — 2 Lt.

Mūsų karo aviacija šiais metais minėjo savo darbo ir veiklos 20 m. sukaktį. Ta proga Lietuvos Aero Klubas išleido ats. av. mjr. Namiko minimą knygą. Šioje knygoje autorius, pats skridimo dalyvis, aprašo karo aviacijos eskadrilės su Anbo IV skridimą aplink Europą 1934 m.

Nors tai ir praeities dalykas ir daugelio šių dienų sukrėtimų tarytum visai nustumtas į šalį, bet vis dėlto svarbus ir žinotinas įvykis mūsų visuomeni. Jo svarbumą pats autorius labai gražiai apibūdina knygos pabaigoje. Štai kaip nusakoma to skridimo reikšmė:

„Mums, kaip lakūnams, ši kelionė labai daug davė. Nugalėtas jūrų vanduo, audringi jų lietūs, klaidios, viršum debesų išlindusios kalnų viršūnės, karšti tyrumų plotai. Visa mūsų buvo praėta. Praėta darniu, gražiu Anbo IV motorų muzikos maršu. Mūsų lėktuvai pastoviu ir drausmingu kareivio žingsniu visa tai nužygiavo nė kiek nepailę. Jų sveikata ir taisyklingas organizmo funkcionavimas — patikrintas. Jie ir toliau statomi mūsų dirbtuvėse ir eis į mūsų aviacijos jėgų papildymo eiles“.

Kalbamas skridimas pradedamas (iš Kauno aerodromo) 1934 m. birželio 25 d. ir baigiamas tu pat metų liepos 19 d. Per tą laiką su sustojimais nuskrusta 10.000 km. Sustota šiose vietose: Stokholme, Kopenhagoje, Amsterdame, Briusely, Londone, Paryžiuje, Marcele, Romoje, Udine, Vienoje, Prahoje, Budapešte, Bukarešte, Kijeve, Maskvoj, Velikije Luki ir... Kaunas.

Taigi, daug aplankyta ir daug matyta. Knygoje gyvai, įdomiai, lakūno akimis ir patyrimais vertinanti ir aprašyta visa ta kelionė, pasirengimas jai, susitikimai, priėmimai, aplankytų kraštų aviacijos pažanga, miestai, įdomesnės vietos, pastatai ir daug kas kita. Knygoje įdėta įdomių nuotraukų, maršruto schema. Išleista gražiai, skoningai. Įdomus ir prasmingas knygos viršelis. Taip pat savo vietoje ir nusakanti tos knygos prasmę prof. Z. Žemaičio įžanga.

Dėl to reikia tikėtis, kad ši knyga, ypačiai jaunuomenės, bus sutikta palankiai ir skaitoma su dideliu susidomėjimu. Nes čia iškeliami aiškūs tokie mūsų gyvenimo reiškiniai, kurie kelia kūrybinį pajėgumą ir rodo gražius pasiektus rezultatus.

J. B.

Kazys Boruta. **KELIONĖS Į ŠIAURĘ** nuo seniausių laikų ligi šių dienų. II tomas. Spaudos Fondo 1939 m. leid., 244 pusl. Lt 3,50. Viršelis dail. A. Gudaičio. Turinyje: Kova dėl šiaurės eina toliau. Per Grenlandijos amžinuosius ledynus. „Framas“ išplaukia į ledjūrį. Dviese į šiaurės ašigali. Laimingas susitikimas. Pirmas skridimas į šiaurę. Italai vyksta į šiaurės ašigali. Pro Grenlandiją į šiaurės ašigali. Kaip buvo nugalėtas šiaurės vakarų kelias. Šiaurės ašigalis nugalėtas. Vietoje šiaurės — į pietų ašigali. Rusų kovos dėl šiau-

rės rytų kelio. Rusų ekspedicija į šiaurės ašigali. Su ledo srove — į ašigali. Su lėktuvais į ašigali. „Norge“ skrenda per ašigali. Nevykusi „Italijos“ ekspedicija ir didvyriškos partangos ją išgelbėti. SSSR mokslo darbai šiaurėje. „Čeliuskino“ žygis. Didžioji SSSR ekspedicija į šiaurės ašigali. Ant plaukiančio ledo lyties. SSSR lakūnai skraido per ašigali į Ameriką. Vietoje pabaigos.

Šios, gražia beletristine forma parašytos knygos gausiai iliustruotos rinktiniais Arktikos paveikslais, tinka jaunimui ir suaugusiems.

NAUJI MARIJONŲ LEIDINIAI

PILKASIS PONAS. Romanas. Pierre L'Ermite. Vertė J. Povilonis. Kaina Lt 2. Marijonų leidinys.

Aktualus šių laikų šeimos problemas gvildenąs romanas. Tai geriausias ir didžiausias Prancūzijoje turis pasisekimą L'Ermite veikalas.

KUNIGŲ ŠEŠTADIENIAI. Kaina 40 ct. Marijonų leidinys. Šioje Kauno kunigų seminarijos klierikų paruoštoje knygelėje aiškinama „kunigų šeštadienių“ praktika, parduodama tos praktikos maldos ir giesmės.

POPIERINIAI GINKLAI. Kun. J. Gylys MIC. 16 pusl. brošiūrėlė apie spaudos įtaką gyvenime. 100 egz. — 3 Lt. Marijonų leidinys.

JUOZAPAS, kun. J. Martinaitis, 7 v. drama, kaina 40 ct. Sukrauta Marijonų spaudos administracijoje.

MIŠIŲ EIGA. Planas — braižinys nedidelio formato. Kaina 10 ct, už 100 egz. Lt 2.

AMŽINYBĖS ANGOJE. Juozas Andronis. 4 veiksmų, 7 paveikslų drama. 104 pusl. Marijonų leidinys. Kaina Lt. 1,50.

Vienos turtingų grajų šeimos giliai jaudinanti drama verčia kiekvieną, ypač tėvus ir motinas, susimąstyti savo vaikų tikru pašaukimu.

KARINĖS ŽINIOS

TARNYBA SSSR KARIUOMENĖJE. Rugsėjo 1 d. Sovietų Respublikų Sąjungoje paskelbtas naujas karinės pareigos (ne prievolės!) įstatymas. Naujokai bus šaukiami sukakus jiems 19 m. amžiaus, baigę vidurinę mokyklą — 18 m. Tikrosios tarnybos laikas nustatomas: 2 m. — žemyno kariuomenės kareiviams, 3 m. — žemyno kariuomenės puskarininkiams, pasienio apsaugos kariuomenės kareiviams ir puskarininkiams, 4 m. — kranto apsaugos kariuomenės kareiviams ir puskarininkiams, pasienio apsaugos kariuomenės laivų jūreiviams ir puskarininkiams, 5 m. — karo laivyno laivų ir dalių jūreiviams ir puskarininkiams. Atsarginiam nustatyta 3 rūšys: I rūšies atsargoje laikomi kariai iki 25 m. amžiaus, II r. — iki 45 m., III r. — iki 50 m.

SSSR KARININKŲ TARNYBA. Pagal š. m. rugsėjo 1 d. paskelbtą visuotinės karo pareigos (ne prievolės!) įstatymą Sovietų Respublikos Sąjungos karininkai bus laikomi tarnyboje: j. ltn. ir ltn. — iki 30 m. amžiaus, vyr. ltn. — iki 35 m., kpt. ir mjr. — iki 40 m., pplk. ir plk. — iki 45 m., brigadų vadai — iki 55 m., divizijų vadai ir aukščiau — iki 60 m. I rūšies atsargoje iki 40 m. amžiaus skaitosi j. ltn. ir ltn., iki 45 m. vyr. ltn., iki 50 m. kpt. — plk., iki 60 m. brigadų vadai i. aukštesni. II rūšies atsargoje iki 50 m. laikomi j. ltn. ir ltn., iki 55 m. vyr. ltn. — plk., pagaliau III rūšies atsargoje j. ltn. ir ltn. laikomi iki 55 m., vyr. ltn. — plk. iki 60 m., brigadų vadai ir aukštesni — iki 65 m.

PATRANKŲ GAMYBA. Karo metu patrankų ir šaudmenų gamyba labai smarkiai paauga. Bulgarų karinis laikraštis „Narodna Otrana“ rašo, kad prieš Didįjį karą taikos metu vokiečių Kruppo ir Ercharo (Reinmetalo) fabrikuose kas mėnuo buvo pagaminama 15 artilerijos pabūklų. Karui prasidėjus šis skaičius padidėjo iki 100. 1915 metais fabrikai išleisdavo jau po 270 patrankų kas mėnesį, metų pabaigoje net iki 400. Dar labiau padidėjo patrankų gamyba 1916 m.: buvo pagaminama po 1500 patrankų, o 1917 m. net iki 2000 artilerijos pabūklų.

„Kario“ skaitytojams

Toliau „Karys“ vėl eis senąja tvarka. Kitos savaitės pabaigoje bus išleistas specialus padidintas Vilniaus numeris. Savaitės pradžioje dar išeis vienas informacinis numeris dabartine tvarka.

ŠACHMATAI

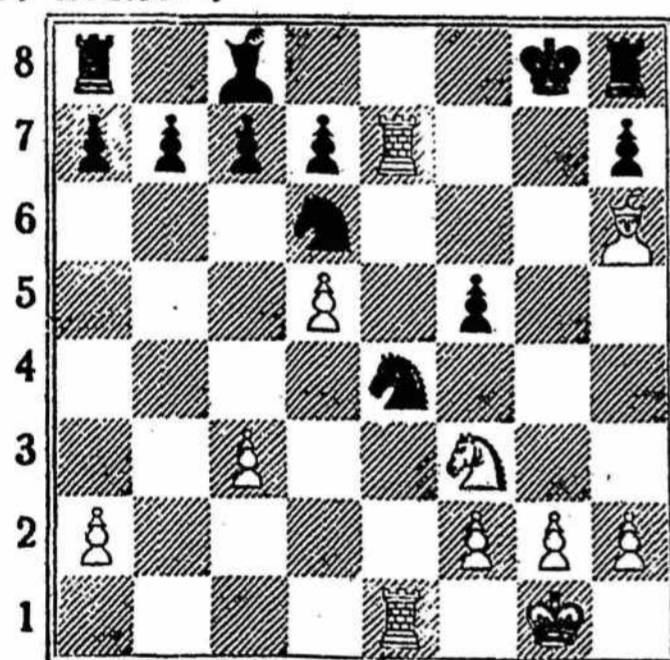
Rokiruotės užtesimas

Žiūrėk „Kario“ Nr. 46.

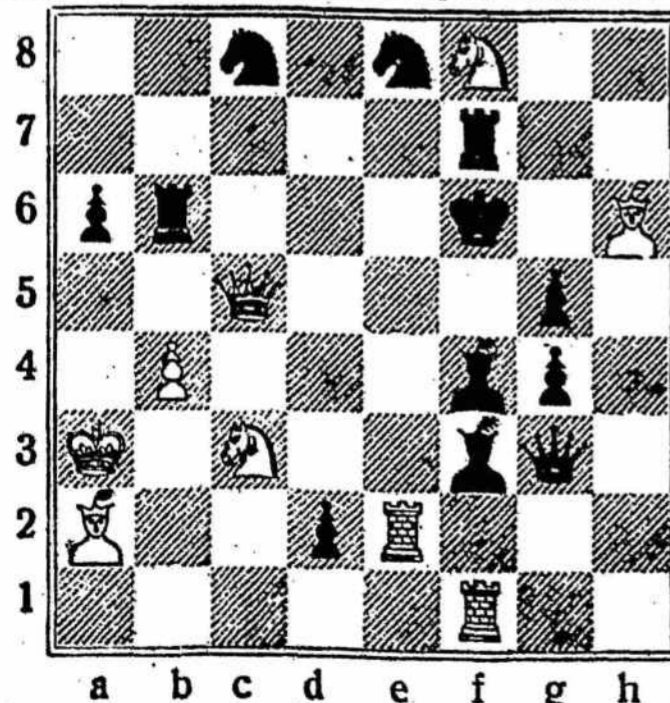
Sekančiose dviejose partijose linija „c“ pasisekė atidaryti ir išnaudoti, bet užtat užmokėta brangia kaina, nes pareikalavo medžiaginių aukų.

PARTIJA Nr. 35 — Itališka. 1. e2—e4 e7—e5 2. Žg1—f3 Žb8—c6 3. Rf1—c4 Rf8—c5 4. c2—c3 Žg8—f6 5. d2—d4 e5:d4 6. c3:d4 Rc5—b4+ 7. Žb1—c3 Žf6:e4 8. 0—0 Rb4:c3 9. d4—d5! Stipriausias tesinys. Rc3—a5 10. d5:c6 b7:c6. Juodieji negalėjo rokiruotis dėl 11. Vd5 — laimi figurą. 11. Žf3—e5 Že4—d6. (Jei juodieji eina 11... 0—0, tai seka 12. Ž:f7 B:f7 13. R:f7+ K:f7 14. Vh5 ir baltieji laimi kokybę). 12. Vd1—g4 Vd8—f6 13. b2—b4! Ra5:b4. 13... V:e5 seka 14. Rf4 Vf6 15. Bf e1+ ir prasideda lemiamas puolimas. 14. Rc1—b2 Žd6:c4? Juodieji po šito ėjimo pagreitintu tempu pralaimi. Geriau būtų 14... 0—0, nors ir tada po 15. Rd3 juodųjų padėtis nepavydėtina. 15. Že5:c4 Vf6—g6 16. Bf1—e1+! Rb4:e1 17. Ba1:e1+ Ke8—d8 18. Rb2:g7. Juodieji pasidavė aplinkybių verčiami: 1. 18... V:g4 19. Rf6×; 2. 18... Bg8 19. Rf6+ V:f6 20. V:g8×; 3. 18... d5 19. Vh4+ f6 20. R:f6+ Kd7 21. Že5+ ir laimi valdovę; 4. 18... Ra6 (arba 18... d6) 19. Vh4+ ir toliau R:h8 ir juodieji figurą nustoja.

PARTIJA Nr. 36 — Itališka. 1. e2—e4 e7—e5 2. Žg1—f3 Žb8—c6 3. Rf1—c4 Rf8—c5 4. c2—c3 Žg8—f6 5. d2—d4 e5:d4 6. c3:d4 Rc5—b4+ 7. Žb1—c3 Žf6:e4 8. 0—0 Rb4:c3 9. d4—d5! Žc6—e5 10. b2:c3 Že5:c4 11. Vd1—d4 Žc4—d6. Teorija pataria čia f7—f5 12. Vd4:g7 Vd8—f6 13. Vg7:f6 Že4:f6 14. Bf1:e1+. Kad pasiekti karalių užsachuoti, baltieji paaukojo figurą ir prileido valdovių apsimainymą. Įgautoji puolimo galimybė pateisina baltųjų taktika. 14... Ke8—f8. Stipriau čia 14... Žf e4 ir po to, baltieji eina 15. Žd2 f5 16. f3 ir atsi-lošia paaukotąją figurą ir veda labai puikų žaidimą. 15. Rc1—h6+ Kf8—g8 16. Be1—e5 Žd6—e4. Geriau būtų 16... Žf e4 (žiūr. analizą gale partijos). Dabar seka graži pribai-giamoji kombinacija: 17. Žf3—d2 d7—d6 18. Žd2:e4! d6:e5 19. Že4:f6×.

Labai idomi kompli-kacija gautusi po 16... Žf6—e4 (vietoje 16... Žd6—e4). Po 17. Ba1—e1 f7—f5 18. Be5—e7, gavosi padėtis (žiūr. dia-grama), kur nei viena juodųjų žirgų negali pa-sijudinti iš vietos. Juo-dujų vienintelė galimybė nedelsiant išstatyti riki 18... b7—b6 19. Žf3—d4 Rc8—b7 20. f2—f3 Že4—f6. Jei juodieji ne-atitraukia žirga, baltieji atsi-lošia figurą ir turi gražios formos vyrau-jančia padėti, pav.: (20... Žf7 21. Ž:f5 Ž:h6 22. Ž:h6+ Kf8 23. Bf7+ Ke8 24. B:e4+ arba 20... R:d5 21. fe R:e4 22. Be3 ir tt.). Tekstinis ėjimas igalina baltuosius įvykdyti ma-lūninę kombinaciją. 21. Be7—g7+ Kg8—f8 22. Bg7:d7+ Kf8—g8 23. Bd7—g7+ Kg8—f8 24. Bg7:c7+ Kf8—g8 25. Bc7—g7+ Kg8—f8 26. Bg7:b7+ Kf8—g8 27. Bb7—g7+ Kg8—f8 28. Bg7:a7+ Kf8—g8 29. Ba7—a8+ Kg8—f7 30. Ba8:h8. Juo-dujų stovykla visai apvalyta. Baltųjų plėšrusis bokštas nu-ėmė tik du bokštų, riki ir tris eilinius. (B. d.)

UŽDAVINYS Nr. 27.
(Vert. 1 tšk.)
Juodi: Kf6, Vg3, Bb6, Bf7, Rf3, Rf4, Žc8, Že8, pėst. a6, d2, g4, g5 (12).
Balti: Ka3, Vc5, Be2, Bf1, Ra2, Rh6, Žc3, Žf8, pėst. b4 (9).
Matas dviem ėjimais

ATITAIŠYMAI

„Kario“ 43 nr. tilpusiuose uždavinuose per neapsižiūrėjimą įsibrovė šios klaidos: 1) Uždavinys — Jumoras 24 nr. turi būti išspręstas trumpiausiu keliu t. y. per 11 ėjimų. 2) Užda-vinio 25 nr. lauke g2 praleistas baltas pėstininkas.

K A R I O

Lietuvos karluomenės laikraštis
Kaunas, Miškų g-vė 18, „K A R Y S“ Telef. per Kar. Št. 56
Leidžia
Kar. Št. Spaudos ir Švietimo Skyrius
Redaktorius
Kapitonas Simas Urbonas

Honorarų gauti ir visais kitais reikalais redakcija ir administracija priima ketvirtadieniais, penktadieniais ir šeštadieniais. Išimtis — atvykusiems iš provincijos.

Prenumerata: puskarininkams, kareiviams ir moksleiviams metams — 6 lt., 6 mėn. — 3 lt., 3 mėn. 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt., 3 mėn. — 2 lt. Užsienyje, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

Spaudžia „Spindulio“ B-vės sp. Kaune

ŠIS TAS APIE BALTIJOS JŪRĄ. Mūsų Baltijos jūrą iš gintarinių papuošalų septintam šimtmečiui prieš Kristų jau žinojo graikai. Romėnai ją vaizdavosi nepaprasto didumo. Kal kurie Baltijos vardą išveda iš lietuviško žodžio „baltas“. Palyginus su kitomis jūromis, Baltija yra negili. Giliausia jos vieta yra 469 metrai. Baltijos jūroj yra daug mažiau druskos, negu kitose jūrose. Belto sąsiaurio dugnu į Baltijos jūrą bėga sūrus vanduo iš Atlanto vandenyno.

KIEK KRAŠTE SUVARTOJAMA KURO. Energijos Komiteto šiluminės komisijos pirmininko inž. J. Vidmanto tvirtinimu, Lietuva kasmet suvartoja daugiau kaip vieną milijoną tonų įvairaus kuro: akmens anglio — 24%, žemės alyvos — 5%, durpių — 5% ir malkų — 66%. Pramonei suvartojama 24% viso kuro, susisiekimui — 7% ir namų ūkiui — 69%. Importuotasis kuras sudaro 29% viso suvartojamojo kiekio. Pas mus durpynų yra apie 70.000 ha, todėl atkreipus daugiau dėmesio į durpes, gali pakilti ir jų suvartojimo procentas.

GRAŽIAI VEIKIA BRAZILIJOS LIETUVIŲ MOKYKLOS

Šiuo metu Brazilijoje yra šešios lietuvių mokyklos — visos Sao Paulo mieste. Penkias iš jų yra Lietuvių Susivienijimo Brazilijoje, o šeštoji — Lietuvių Katalikų Bendruomenės. Vienoje Lietuvių susivienijimo mokykloje, kuri kiek randasi Sao Paulo priemiesty, einant vietos įstatymais, nuo šių metų mokslo pradžios lietuvių kalba nedėstoma. Seniausioji lietuvių mokykla Brazilijoje yra dr. Vinco Kudirkos vardo mokykla, kuri rugpiučio 19 d. minėjo savo dešimtmetį. Mokykla per dešimtmetį išleidus apie šėšiasdešimt mokinius, kurių daugumas rado darbo, kiti mokosi aukštesnėse mokyklose, o kiti — amato. jv.

GALVOSŪKIŲ SPRENDIMAI

NR. 28

Tarnaitė negavo kpt. Jonkaus laiško, nes negalėjo atidaryti laiško dėžutės. Todėl ji ir nežinojo kur yra raktas.
Išsprėdė: 1) J. Zenkevičius (Al.), 2) ats. j. psk. V. Dalangauskas (Gr.), 3) J. Juodžbalis (K.), 4) psk. Z. Bačanskas (9. PP), 5) K. Kanteika (Š.), 6) A. Pakėnas (K.), 7) Z. Gobis (P.), 8) N. Krivickaitė (P.), 9) F. Gužas (K.), 10) J. Lenktas (Pl.), 11) gr. Pr. Juzuitis (PAR).

Nr. 29

Eskadrone buvo 90 arklių ir būrininkas į ruošą nusivedęs turėjo 33 žmones.
Išsprėdė: 1) A. Gruodis (A. Pn.), 2) gr. Pr. Juzuitis (PAR), 3) psk. Zapkus (1. PP), 4) F. Gužas (K.), 5) V. Dalangauskas (Gr.), 6) Z. Gobis (P.), 7) J. Juodžbalis (K.), 8) ats. j. psk. B. Putrimas (Vžk.), 9) psk. M. Antaniškis (4. PP), 10) St. Skerys (P.), 11) K. Norvidas (P.), 12) N. Krivickaitė (P.), 13) A. Pakėnas (P.), 14) K. Kanteika (Š.), 15) J. Ramanauskas (R.), 16) J. Zenkevičius (Al).

Nr. 30

Milinė.
Eil. Branktas turėjo taip sužinoti: 1001 pavertus rymiškais skaičiais, bus MI, o 51 = LI, iš kurių susidaro raidės. Dabar jas sudėjo į vieną vietą ir dar pabaigoj pridėjęs dvi raides „nė“, gavo kario aprangos dalį — milinė.
Išsprėdė: 1) J. Zenkevičius (Al.), 2) K. Narvidas (P.), 3) J. Juodžbalis (K.), 4) Z. Gobis (P.), 5) ats. j. psk. V. Dalangauskas (Gr.), 6) F. Gužas (K.), 7) gr. Adukevičius (4. PP), 8) A. Gruodis (A. Pn.), 9) A. Pakėnas (P.).

Galvosūkiu Nr. 32 vietoje idėtų 11 skiemenių, turi būti iš viso 12 sk. Praleistas vienas skiemuo „jo“. Sprendimas pra-tesstas iki lapkričio 1 d.